



Obiectivul 8

Elena CULIUC

CREAREA UNUI PARTENERIAT GLOBAL PENTRU DEZVOLTARE

Aportul societății civile și al sectorului privat
la atingerea țintelor naționale ale ODM 8
în Republica Moldova



The project is funded by the European Union

339:[061.2+334](478)

C 94

Culiuc, Elena.

Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare : Aportul societatii civile si al sectorului privat la atingerea tintelor nationale ale ODM 8 in Republica Moldova / Elena Culiuc ; Inst. de Politici Publice, Center for Economic Development, Expert-Grup Independent Think-Tank. - Ch. : Inst. de Politici Publice, 2012 (Tipogr. "Almor-plus"). - 41 p. - (Seria Obiectivul ; 8, ISBN 978-9975-4415-6-8).

Bibliogr.: p. 40 (30 tit.) si in notele de subsol. - Apare cu sprijinul financiar al European Union. - 50 ex.

ISBN 978-9975-4414-7-6.

339:[061.2+334](478)

C 94

ISBN 978-9975-4414-7-6

Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorului/autoarei, Centrului pentru Dezvoltare Economică, Centrului Analitic "Expert-Grup", Institutului de Politici Publice și nu reflecta neaparat punctul de vedere al Uniunii Europene.



CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	3
INTRODUCERE	5
CAPITOLUL 1	
ODM 8 ÎN REPUBLICA MOLDOVA – CADRU GENERAL	8
1.1 Prezentare Generală a Țintelor – abordarea internațională vs. regională	8
1.2 Cât de relevante și bine definite sunt țintele formulate de Guvern?	10
CAPITOLUL 2	
TENDINȚE MAJORE ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ ÎN DOMENIU	13
2.1 Dezvoltarea în continuare a unui sistem comercial și financiar transparent	13
2.2 Soluționarea problemei închiderii terestre a Republicii Moldova prin modernizarea infrastructurii de transport și a celei vamale	14
2.3 Monitorizarea datoriei externe	15
2.4 Reducerea ratei șomajului printre tineri	15
2.5 Asigurarea populației cu medicamente esențiale	16
2.6 Edificarea societății informaționale	16
CAPITOLUL 3	
ROLUL SOCIETĂȚII CIVILE	18
3.1 Dezvoltarea în continuare a unui sistem comercial și financiar transparent	18
3.2 Soluționarea problemei închiderii terestre a Republicii Moldova prin modernizarea infrastructurii de transport și a celei vamale	21
3.3 Monitorizarea datoriei externe	22
3.4 Reducerea ratei șomajului printre tineri	22
3.5 Asigurarea populației cu medicamente esențiale	25
3.6 Edificarea societății informaționale	25
CAPITOLUL 4	
ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN ATINGEREA ODM 8	27
4.1 Rolul sectorului privat în dezvoltarea unui sistem comercial și financiar transparent previzibil și non-discriminatoriu, bazat pe reguli, prin promovarea exporturilor și atragerea investițiilor	27
4.2 Rolul sectorului privat în soluționarea problemei închiderii terestre a Republicii Moldova prin modernizarea infrastructurii de transport și a celei vamale	29
4.3 Rolul sectorului privat în monitorizarea datoriei externe	30
4.4 Rolul sectorului privat în Reducerea ratei șomajului printre tineri	30
4.5 Rolul sectorului privat în asigurarea populației cu medicamente esențiale	31
4.6 Rolul sectorului privat în edificarea societății informaționale	32
CAPITOLUL 5	
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	35
5.1 Recomandări pentru Guvern	35
5.2 Recomandări pentru Societatea Civilă	36
5.3 Recomandări pentru mediul de afaceri	37
5.4 Recomandări pentru instituții internaționale (finanțatori)	38
SURSE BIBLIOGRAFICE	39
ANEXE	40



LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR

AmCham – Camera de Comerț Americană

AIMS – Asociația Investitorilor Străini din Moldova

BCI – Business Consulting Institute

BM – Banca Mondială

BNM – Banca Națională a Moldovei

CEFTA – Acordul Central European de Comerț Liber

CNP – Consiliul Național de Participare

CNTM – Consiliul Național al Tineretului din Moldova

EG – Centrul Analitic Independent Expert Grup

FMI – Fondul Monetar

IDIS – Institutul Pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale Viitorul

IFCP – Institutul de Formare a Capacităților Profesionale

ISD – Investiții Străine Directe

MEC – Ministerul Economiei și Comerțului

ODIMM – Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii

ODM – Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului

OMC – Organizația Mondială a Comerțului

ONG – Organizațiile non-guvernamentale

ONU – Organizația Națiunilor Unite

OSC – Organizațiile Societății Civile

PCA – Preferințe Comerciale Autonome

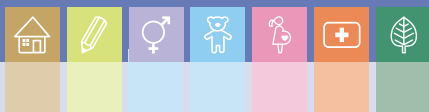
PIB – Produsul Intern Brut

PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

SC – Societatea Civilă

TVA – Taxa pe Valoare Adăugată

ZLSAC – Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător



SUMAR EXECUTIV

Obiectivul nr. 8 de Dezvoltare a Mileniului (**ODM 8**) cuprinde șase ținte. Acestea urmăresc ameliorarea situației în câteva domenii și anume: (ținta 1) dezvoltarea sistemelor financiare și comerciale; (ținta 2) perfecționarea infrastructurii transporturilor și a celei vamale; (ținta 3) monitorizarea datoriei externe; (ținta 4) reducerea șomajului printre tineri; (ținta 5) asigurarea accesului la medicamente esențiale; (ținta 6) edificarea societății informaționale.

Specificul **ODM 8** derivă din diversitatea subiectelor ce au fost incluse în acest obiectiv. Deși majoritatea țințelor au un profil economic (cu excepția celei ce vizează accesul la medicamente), este greu de asigurat o continuitate sau o legătură între problemele supuse analizei. Această varietate de subiecte a creat un șir de confuzii în rândurile respondenților intervievați. Astfel, unii dintre agenții economici au tendința să subestimeze aportul lor în contextul **ODM 8**. Mai exact, acești respondenți consideră că execută un impact direct doar în contextul unei ținte. Totuși, din interviul aprofundat a reieșit că activitatea companiei/OSC-ului este asociată într-o măsură sau alta cu două sau chiar trei ținte din **ODM 8**.

În cadrul prezentului raport a fost efectuată o analiză a rolului și a contribuției organizațiilor societății civile și a sectorului privat în atingerea țințelor Obiectivului 8 de Dezvoltare a Mileniului „Crearea de parteneriate durabile pentru dezvoltare” (**ODM 8**). Principalul obiectiv al studiului a constat în evidențierea contribuției și rolului organizațiilor societății civile și al sectorului privat în realizarea **ODM 8**.

Dacă ar fi să trecem la analiza gradului de implicare al agenților economici și al societății civile, este evidentă diferența contribuțiilor ce variază în funcție de ținta analizată și categoria de actori ce contribuie la atingerea acesteia. Cum era de așteptat, reprezentanții sectorului privat au jucat un rol proeminent în cadrul primei ținte ce vizează consolidarea mediului de afaceri și stabilirea unor reguli de joc clare bazate pe stimularea exporturilor și atragerea investițiilor. Implicarea sectorului de afaceri se manifestă preponderent prin intermediul asociațiilor de antreprenori care formulează și promovează inițiativele survenite în rândurile membrilor. Problemele abordate cel mai frecvent în contextul primei ținte se focusează pe barierele administrative, regimul fiscal și diverse aspecte ale mediului de afaceri.

O implicare comparativ mai modestă, dar totuși proeminentă a mediului de afaceri, a fost identificată și în cazul celei de-a doua ținte. Cele mai implicate în rezolvarea problemei închiderii terestre sunt companiile prestatoare de servicii logistice. Din nou, implicarea este exercitată prin intermediul asociațiilor de companii ce reprezintă interesele membrilor săi. De data aceasta subiectele abordate țin de procedurile vamale și administrative de export/import, puncte de control la frontiere și capacitatea acestora. Deși au fost obținute anumite rezultate pozitive, este greu de estimat contribuția netă a măsurilor de lobby și aceasta datorită faptului că guvernul a întreprins un șir de măsuri ce vizează modernizarea punctelor vamale ca rezultat al implementării planului de instaurare a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Un interes sporit l-a trezit și problema șomajului în rândurile tinerilor. Anumite companii derulează campanii de angajare și instruire a tinerilor absolvenți, alocă fonduri pentru susținerea programelor de formare profesională, cooperează strâns cu instituțiile de învățământ. Cu toate că aceste activități sunt derulate preponderent de companiile mari (cum ar fi Orange, Moldcell, Endava) practic toți respondenții au dat dovadă de un anumit interes, au avut opinii vizavi de cauza problemei și au sugerat soluții în contextul ținte nr. 4.



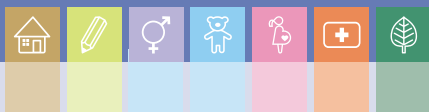
Independent de gradul de implicare, reprezentanții mediului de afaceri ce au fost intervievați au recunoscut că aportul adus de ei în contextul **ODM 8** este mai mult unul involuntar, iar eforturile depuse în contextul unei sau altei ținte sunt corelate cu obiectivele interne pe care le urmăresc. Acest aspect explică și implicarea modestă a companiilor în contextul țăintelor nr. 3 și 5 (monitorizarea datoriei externe și facilitarea accesului la medicamente). Ameliorarea situației în aceste domenii specifice presupune un efort separat din partea întreprinderilor ce nu e congruent cu măsurile specifice întreprinse în vederea obținerii profitului. O excepție în acest sens sunt companiile farmaceutice (atât străine cât și locale) ce activează pe piața locală.

La rândul său SC (Societatea Civilă) abordează țăintele **ODM 8** dintr-o perspectivă mai teoretică. Spre exemplu, organizațiile non-guvernamentale exercită funcția de santinelă și mesager, analizează starea actuală a lucrurilor dintr-un domeniu sau altul, propun soluții mediului de afaceri și instituțiilor guvernamentale, încearcă să creeze o punte de cooperare dintre agenții economici și autorități. Cu alte cuvinte caracterul contribuției prestate de către reprezentanții societății civile diferă substanțial de cel al companiilor.

Totodată există și unele similitudini. De rând cu sectorul de business, SC este segmentată pe mai multe subcategorii în funcție de țăintele la care contribuie. De exemplu anumite ONG-uri au un nivel de implicare mai înalt în contextul țintei nr. 1 – dezvoltarea sistemului comercial și financiar. Contribuția adusă constă în derularea studiilor, a meselor rotunde, sondajelor și analizelor de politici. Interviuurile derulate demonstrează că, în contextul acestei ținte, ONG-urile cooperează strâns cu instituțiile guvernamentale și organizațiile internaționale. În cazul țintei nr. 2 implicarea este mai modestă, dar și în acest caz vine din partea ONG-urilor, completată într-o anumită măsură de organizațiile obștești ale producătorilor.

Un aspect important constatat în cadrul studiului dedicat **ODM 8** este nivelul de informare al societății civile cu privire la țăintele specifice și o capacitate sporită de a identifica activitățile ce pot fi încadrate în unul din obiectivele relevante. Cele mai bune informații cu privire la ODM și documentele asociate cu acestea au fost ONG-urile. Acest lucru nu este deloc surprinzător deoarece proiectele derulate de această categorie de actori implică o cunoaștere mai aprofundată a spectrului de documente ce țin de ODM.

Cele mai importante piedici în calea atingerii țăintelor este formularea complexă a acestora. Acest aspect îngreunează înțelegerea aportului pe care fiecare categorie de actori o are în contextul țăintelor **ODM 8**. O soluție în acest sens ar fi o campanie de informare ce s-ar focusa mai mult pe contribuția concretă a fiecărui tip de actori decât pe mediatizarea țăintelor propriu-zise.



INTRODUCERE

ODM 8 concentrează toate țintele de dezvoltare ale mileniului ce nu au putut fi încadrate în una din celelalte categorii. Din această diversitate de subiecte abordate derivă și cele mai mari provocări ale studiului. Respondenții intervievați mai rar contribuiau la mai mult de două-trei ținte, aspect ce a îngreunat procedura de selectare a organizațiilor și companiilor supuse unei analize aprofundate.

Reieșind din aceste constrângeri, în cadrul studiului ne-am permis să facem generalizări pe marginea implicării sectorului civil și a celui de business în problemele **ODM 8**, bazându-ne pe câteva cazuri reprezentative ce au putut fi identificate în contextul fiecărei ținte. Totodată menționăm că, în condiții ideale (fără constrângeri de timp și surse financiare disponibile la moment), fiecărei ținte i-ar fi dedicat un studiu de dimensiunile celui prezentat în continuare, iar numărul de respondenți intervievați în legătură cu **ODM 8** ar fi fost mult mai important.

Ținând cont de necesitatea unui parteneriat eficient și o implicare activă a tuturor actorilor de dezvoltare în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului Naționale, Centrul de Dezvoltare Economică (Sofia, Bulgaria) în parteneriat cu Centrul Analitic Independent EXPERT-GRUP și Institutul de Politici Publice, în cadrul proiectului “SC și sectorul privat contribuind la implementarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM)” și-au propus creșterea capacităților organizațiilor societății civile și ale reprezentanților sectorului privat delimitați ca și actori de dezvoltare în cadrul discuțiilor la nivel înalt de la Accra din 2008 și de la Busan din 2011 privind asistența tehnică și dezvoltarea eficientă. Proiectul tinde să contribuie la implementarea ODM-urilor și a țăintelor corespunzătoare ale acestora în Republica Moldova.

Un prim pas în creșterea capacităților partenerilor de dezvoltare pentru o contribuție eficientă în realizarea **ODM 8**, îl constituie realizarea unui studiu calitativ „Contribuția organizațiilor societății civile și a sectorului privat în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului asumate de către Guvernul Republicii Moldova. **ODM 8** – Crearea de parteneriate durabile pentru dezvoltare”. Titlul studiului sugerează și obiectivul central urmărit de acesta: identificarea contribuției precum și rolul organizațiilor societății civile și a sectorului privat în realizarea **ODM 8**.

În vederea realizării scopului trasat, ne-am propus atingerea următoarelor obiective specifice:

- ♦ identificarea activităților derulate de Organizațiile Societății Civile (OSC) și sectorul privat în vederea atingerii țăintelor **ODM 8** precum și identificarea potențialelor planuri ale acestora ce vizează nemijlocit accelerarea procesului de atingere a obiectivelor naționale pentru **ODM 8**;
- ♦ identificarea viziunii instituțiilor guvernamentale privind implicarea curentă și viitoare ai celorlalți actori în procesul atingerii obiectivelor naționale pentru **ODM 8**, precum și lacunele sau piedicile existente la moment;
- ♦ determinarea necesităților OSC-lor, donatorilor și instituțiilor private privind acțiunile eventuale pe care ar fi necesar să le întreprindă instituțiile guvernamentale în vederea atingerii țăintelor pentru **ODM 8**;
- ♦ determinarea nivelului de înțelegere a ODM precum și a țăintelor naționale pentru **ODM 8** de către respondenți, cât și evaluarea nivelului de informare a respondenților cu privire la agenda internațională în domeniu;



- ♦ identificarea recomandărilor din partea fiecărei categorii de respondenți privind acțiunile necesare de întreprins în termen scurt și mediu pentru accelerarea procesului de atingere a obiectivelor naționale pentru **ODM 8**.
- ♦ Prezentul studiu constituie un mijloc de identificare al contribuției și rolului organizațiilor societății civile și al sectorului privat în realizarea obiectivului corespunzător, în principal cu referință la realizări, cele mai bune practici, eventuale impedimente și probleme întâlnite, precum și recomandări pentru depășirea obstacolelor identificate, determinarea punctelor forte, slabe și a necesităților.

În cadrul cercetării calitative efectuate au participat patru categorii de respondenți și anume:

- ♦ reprezentanți ai societății civile;
- ♦ companii din sectorul privat;
- ♦ reprezentanți ai organizațiilor guvernamentale;
- ♦ reprezentanți ai organizațiilor internaționale.

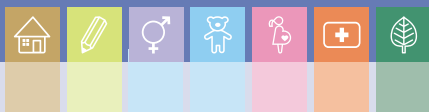
Criteriile de selectare a participanților în cadrul cercetării s-au referit la: recunoașterea la nivel național a organizațiilor societății civile și ai reprezentanților sectorului privat ce dezvoltă activități în domenii tangente ținutelor specifice **ODM 8**; implicarea activă la dezvoltarea politicilor în domeniu; criteriu regional.

Metodologia utilizată la realizarea studiului se bazează pe chestionarele remise și completate de respondenți, interviurile individuale derulate cu reprezentanții autorităților publice, organizațiilor internaționale, organizațiilor societății civile și ai sectorului privat. De asemenea, au fost consultate resursele web pentru studierea informațiilor relevante și exemplificarea unor activități notorii realizate de către organizațiile neguvernamentale și agenții economici, cu un impact direct sau tangențial la atingerea ținutelor naționale ale **ODM 8**. În procesul elaborării studiului, o contribuție semnificativă a fost adusă de către membrii grupului cluster, format din reprezentanți ai autorităților centrale de mediu, organizațiilor internaționale, organizațiilor societății civile, agenților economici, consultanților independenți, cărora le aducem mulțumiri deosebite.

În primul capitol al acestui studiu a fost efectuată o analiză a formulărilor specifice propuse de Guvernul Republicii Moldova versus celor preluate de către alte țări. O mai bună înțelegere a caracteristicilor particulare ținutelor **ODM 8** în cazul Republicii Moldova, permite derularea unei analize obiective în cadrul capitolelor ulterioare. Aici sunt prezentate particularitățile și provocările concrete ale **ODM 8** în Moldova, modalitatea în care au fost ajustate formulările ținutelor la particularitățile locale și cauzele concrete ce au determinat aceste ajustări.

În capitolul doi este prezentată o analiză succintă a situației în fiecare domeniu și a progreselor înregistrate de către Moldova în cadrul fiecărei ținte ale **ODM 8**. Totodată sunt analizate circumstanțele ce au contribuit sau din contra au inhibat într-o măsură sau alta obținerea indicatorilor scontati. Un rol special în cadrul acestui capitol îi este dedicat țintei nr. 1 – dezvoltarea unui sistem comercial și financiar durabil. Și aceasta datorită faptului că tendințele marcate din indicatorii relevanți pentru această țintă au un impact și asupra altor ținte de ordin economic incluse în **ODM 8**.

Odată cu analiza gradului de implicare a societății civile și a mediului de afaceri în capitolele 3 și 4 sunt prezentate 3 studii de caz ce analizează aportul concret adus de trei actori implicați în contex-



tul **ODM 8**. Exemplele prezentate se bazează atât pe activitățile publice derulate de companie, cât și pe interviurile conduse în cadrul studiului **ODM 8**. Accentul a fost plasat pe acei reprezentanți ai societății civile și mediului de afaceri care au jucat un rol special în contextul unei sau mai multor ținte, iar contribuția adusă de ei constituie un exemplu pentru alți actori din categoriile respective.

Studiul este încheiat cu un șir de recomandări adresate fiecărei categorii de actori (agenți economici, SC, instituții și agenții guvernamentale, organizații internaționale). Sugestiile incluse în acest capitol sunt bazate pe bunele practici internaționale și totodată iau în calcul particularitățile economice și sociale ale Moldovei.



CAPITOLUL 1.

ODM 8 ÎN REPUBLICA MOLDOVA – CADRU GENERAL

În primul capitol al studiului sunt prezentate toate țintele **ODM 8** ce au fost preluate de Guvernul Republicii Moldova. Un accent special este plasat pe particularitățile obiectivelor naționale versus celor stabilite pentru alte state. În partea a doua a capitolului sunt prezentate unitățile de măsură utilizate de Guvern pentru monitorizarea situației precum și gradul de claritate al formulării obiectivelor.

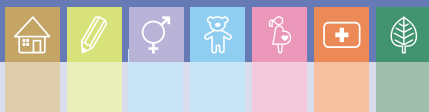
1.1 PREZENTARE GENERALĂ A ȚINTELOR – ABORDAREA INTERNAȚIONALĂ VS. REGIONALĂ

În cadrul **ODM 8** sunt centralizate șase ținte independente ce pot fi atinse doar prin intermediul unei cooperări strânse dintre toți actorii de dezvoltare și anume, reprezentanții instituțiilor guvernamentale de resort, organizațiile internaționale, sectorul privat și reprezentanții societății civile. Spre deosebire de țintele specificate în alte ODM-uri, cele supuse analizei în cadrul raportului prezent pot fi abordate în mod individual, deoarece majoritatea nu se intercalează între ele. Din aceste considerente, setul de ținte prezintă unele provocări mai complexe atât pentru instituțiile guvernamentale abilitate să asigure implementarea acestora, cât și pentru reprezentanții societății civile și ai mediului de afaceri.

Înainte de a trece la analiza acestor particularități este necesar de specificat obiectivele propuse. În cadrul **ODM 8** Guvernul Republicii Moldova și-a asumat atingerea următoarelor ținte concrete:

1. Dezvoltarea în continuare a unui sistem comercial și financiar transparent, previzibil și non-discriminatoriu, bazat pe reguli, prin promovarea exporturilor și atragerea investițiilor;
2. Soluționarea problemei închiderii terestre a Republicii Moldova prin modernizarea infrastructurii de transport și a celei vamale;
3. Dezvoltarea programelor ce contribuie/facilitează monitorizarea datoriei externe;
4. Elaborarea și implementarea strategiilor pentru tineret. Reducerea ratei șomajului printre tineri până la 15% în 2010 și 10% în 2015;
5. Dezvoltarea programelor ce contribuie la asigurarea accesului populației la medicamente esențiale;
6. Edificarea societății informaționale. Dublarea numărului de abonați la telefonie fixă și mobilă între anii 2006 – 2015 și sporirea, cu o rată anuală de cel puțin 15%, a numărului de abonați la Internet și de posesori ai calculatoarelor personale.

Spre deosebire de alte obiective, cele încadrate în **ODM 8** au fost supuse unor ajustări semnificative. Țintele specifice urmăresc soluționarea unor probleme ce derivă din contextul economic și social al Republicii Moldova. De regulă formulările individuale ale țintelor **ODM 8** sunt ajustate în funcție de particularitățile fiecărei țări ce își asumă responsabilitatea de a supraveghea implementarea ODM-ilor. Aceste variații sunt întâi de toate menite să creeze condiții de cooperare eficientă și complementară între țările cu nivel diferit de dezvoltare economică. În cazul primei ținte, obiectivul central al



țărilor dezvoltate este eliminarea barierelor tarifare impuse exporturilor ce provin din țările în curs de dezvoltare. La rândul lor, țările în curs de dezvoltare sunt încurajate să-și fortifice infrastructura, sistemul financiar și mecanismele de promovare a exporturilor, etc.

Dacă ar fi să trecem la analiza primei ținte și ajustarea acesteia în contextul Moldovei, observăm că obiectivul formulat de Guvernul Republicii Moldova constituie o versiune simplificată a obiectivului original. În timp ce ținta nr. 1 implementată de țările cu o economie fortificată are un focus internațional, Moldova a preluat o variantă ce se axează nemijlocit pe rezolvarea problemelor de ordin intern. Evident, acest aspect nu împiedică implicarea Guvernului în provocările financiare globale. Totuși, în condițiile unei economii șubrede și a unui deficit comercial ce se află în continuă creștere, problemele ce trebuie abordate în regim de urgență sunt: dezvoltarea unui sistem financiar sigur, susținerea producătorilor naționali, promovarea exporturilor, atragerea investițiilor, etc.

Cea de-a doua țintă urmărită de Republica Moldova în cadrul **ODM 8** este o pre-condiție pentru implementarea primei ținte. Și aceasta datorită faptului că promovarea eficienței a exporturilor și atragerea investițiilor este determinată în mare măsură de calitatea infrastructurii în general și de soluționarea problemei închiderii terestre în particular. Această problemă are o importanță deosebită în contextul globalizării¹ și a comerțului cu statele vecine.

Localizarea geografică favorabilă a Republicii Moldova (situată la intersecția dintre Europa de Est și de Vest) nu poate fi capitalizată din mai multe motive, unul dintre care fiind infrastructura drumurilor. În raportul ODM publicat de Guvern în Septembrie 2010, se menționează necesitatea modernizării drumurilor și mai ales a șoselelor magistrale. Un alt element esențial ce trebuie luat în considerație în cadrul acestei ținte este capacitatea redusă a infrastructurii vamale. În raportul ce vizează implementarea țintelor **ODM 8** elaborat de PNUD în 2011, infrastructura vamală este calificată drept unul din parametrii centrali ce trebuie ameliorați în vederea facilitării accesului la piața internațională. Aici este evidențiată necesitatea diminuării costurilor de transfer printr-o gestionare vamală mai eficientă.²

Spre deosebire de ținta precedentă, ținta nr. 2 a rămas practic intactă în cazul Moldovei. Guvernul și-a propus un șir de obiective specifice ce facilitează atât implementarea obiectivului general și cuantificarea succesului măsurilor întreprinse. Următoarele măsuri concrete au fost planificate în acest sens: (a) mărirea capacității șoselelor magistrale până la 10.000 de vehicule pe zi; (b) creșterea ponderii investițiilor în sectorul transporturilor până la 20% din investițiile publice totale; (c) creșterea ponderii investițiilor destinate dezvoltării transportului naval și aerian până la 35% din totalul investițiilor în transport; (d) modernizarea punctelor vamale și mărirea capacității de procesare până la 1000 de autovehicule pe zi.

Ținta a treia din cadrul **ODM 8** presupune gestionarea precaută a datoriei externe. Atât rapoartele publicate de PNUD Moldova, cât și cele publicate de către Guvernul Republicii Moldova pun accentul pe mecanismele de gestionare a riscurilor asociate fiecărui tip de credit contractat. Astfel, valoarea absolută a datoriei sau ponderea acesteia în PIB nu sunt indicatorii principali. Mai curând aceștia sunt niște instrumente ce permit administrarea riscului atât pe termen mediu, cât și pe termen lung.

O altă țintă corelată strâns cu obiectivele specificate în ODM 5 (Îmbunătățirea sănătății materne) și ODM 6 (Combaterea HIV/SIDA și a tuberculozei) urmărește asigurarea unui nivel de trai decent pentru populație și accesul la servicii și bunuri disponibile la prețuri rezonabile. Accesul populației la

¹ "The Second Millennium Development Goals Report" September, 2010

² "Millennium Development Goal 8 – The Global Partnership for Development: Time to Deliver", MDG Gap Task Force Report 2011, United Nations



medicamente constituie unul din elementele centrale ale obiectivului. Guvernul și-a propus să faciliteze disponibilitatea medicamentelor autorizate atât în regiunile urbane, cât și cele rurale.

Problema șomajului în rândul tinerilor face parte din lista Țintelor **ODM 8** implementate de Moldova. Ea a fost propusă în 2004 drept ȃntă națională (de rând cu ȃnta ce urmărește edificarea societății informaționale)³. Trebuie de menționat că obiectivul respectiv nu poate fi regăsit în raportul anual publicat de PNUD și, prin urmare, o comparație între obiectivele stabilite de către Guvernul Moldovei și cele agreate de statele membre ONU nu poate fi efectuată.

Asigurarea accesului la noile tehnologii este ultima ȃntă din lista **ODM 8**. Versiunea "originală" a ȃnteii presupunea derularea unei cooperări cu sectorul privat în vederea promovării beneficiilor asociate cu tehnologiile moderne (mai ales a comunicațiilor și tehnologiilor informaționale). Guvernul a decis să ajusteze obiectivul la contextul Republicii Moldova și l-a reformulat utilizând drept unități de măsură – numărul de abonați (la Internet, telefonie mobilă, telefonie fixă) per 100 de locuitori.

De menționat că de cele mai multe ori această ultimă ȃntă este abordată dintr-o perspectivă oarecum simplistă. Astfel, nivelul înalt de penetrare a pieței de comunicații poate avea un impact resimțit asupra nivelului de dezvoltare al țării doar în situația în care aceste servicii sunt integrate în contextul activităților productive și nu doar exploatate de către consumatori în scopuri personale. Astfel un nivel înalt de acces la serviciile de telecomunicații nu subînțelege automat și valorificarea potențialului ce derivă din utilizarea și integrarea tehnologiilor informaționale în diferite sectoare ale economiei naționale.

Dacă ar fi să facem o retrospectivă, este clar că, în timp ce unele ȃnte au fost transpuse "mot a mot", altele fie au fost racordate la specificul național, fie au fost modificate semnificativ. Cât de relevante și bine definite sunt obiectivele stabilite în cadrul **ODM 8** urmează să vedem în următorul subcapitol.

1.2 CÂT DE RELEVANTE ȘI BINE DEFINITE SUNT ȚINTELE FORMULATE DE GUVERN?

Primul obiectiv propus în cadrul **ODM 8** este cel mai complex și controversat. Această concluzie este confirmată atât de reprezentanții societății civile, cât și de cei ai mediului de afaceri. Înainte de a răspunde la întrebările relevante primei ȃnte, majoritatea respondenților intervievați în cadrul studiului au solicitat mai multe detalii cu privire la obiectivele specifice primei ȃnte. O analiză mai atentă explică confuzia cu care s-au confruntat aceștia.

Astfel prima parte a ȃnteii – "dezvoltarea în continuare a unui sistem comercial și financiar transparent previzibil și non-discriminatoriu, bazat pe reguli" presupune atingerea unui șir de obiective intercalate: fortificarea instituțiilor financiare și perfecționarea bazei legislative ce reglementează activitatea acestora; stabilirea unor "reguli de joc" bine definite ce promovează interesele mediului de afaceri într-un mod echitabil. Cea de-a doua parte a ȃnteii – "prin promovarea exporturilor și atragerea investițiilor" – pune accentul pe alte două aspecte complexe ce urmăresc fortificarea capacității de export și promovarea producției locale pe piețele străine.

O claritate a obiectivelor specifice poate fi obținută în cazul în care observăm indicatorii concreți care urmează a fi îmbunătățiți. În cadrul acestui obiectiv Guvernul și-a propus: să asigure o creștere anuală a exporturilor de bunuri și servicii de 10-15%; să diversifice exporturile și destinațiile de export

³ Raportul Guvernului cu privire la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: „Noi provocări – noi sarcini”



și să profite la maxim de acorduri preferențiale. De asemenea, Guvernul intenționează să asigure un cadru legal și instituțional favorabil ce încurajează dezvoltarea sectorului financiar, fapt ce la rândul său consolidează concurența pe acest segment de piață și generează un spectru larg de servicii financiare accesibile atât persoanelor fizice, cât și celor juridice.⁴

Indicatorii propuși de către Guvern în vederea monitorizării situației actuale⁵ confirmă faptul că prima țintă urmărește un set vast de obiective economice. Astfel, în 2005 Guvernul și-a propus să monitorizeze: ponderea exporturilor cu valoare adăugată înaltă; volumul de mașini, utilaje și echipamente importate; ponderea tranzacțiilor comerciale internaționale efectuate în baza acordurilor de liber schimb, în total tranzacții; ponderea deficitului balanței comerciale în PIB; ponderea întreprinderilor străine în mediul de afaceri autohton; stocul de investiții străine directe, USD per capita; cifra de afaceri a întreprinderilor „de novo” create cu capital străin; proporția Asistenței Oficiale Directe, atrasă pentru serviciile sociale principale (educația de bază, asistența medicală primară, nutriția, apa potabilă și salubritatea).

Deși primul obiectiv urmărește soluționarea unui spectru larg de probleme, formularea complexă și totodată succintă generează multe confuzii în rândurile societății civile și a companiilor din sectorul privat. O dezagregare pe sub-componente ar cristaliza rezultatele finale la care aspiră Guvernul și totodată va facilita implicarea diferitor categorii de actori la atingerea țintei.

Formularea țintei nr. 2 de asemenea a prezentat unele provocări pentru respondenții intervievați. Mai exact, acestora nu le era clar ce presupune termenul ”închidere terestră” și ce implicații poate avea asupra activității pe care o derulează. Deși o descriere explicită a problemelor ce sunt vizate de această țintă a clarificat obiectivele, marea majoritate a reprezentanților mediului de business care au participat în cadrul cercetării nu au demonstrat un interes față de infrastructura drumurilor sau sistemul vamal. O explicație ar fi că formularea actuală a țintei nu este capabilă să transmită toate beneficiile ce derivă dintr-o infrastructură calitativă și un sistem vamal performant.

Practic toți respondenții (cu două excepții⁶) și-au exprimat dezinteresul față de ținta nr. 3. Acest aspect nu este surprinzător, deoarece problema datoriei externe și consecințele care derivă din aceasta sunt subiecte ce necesită un grad relativ înalt de implicare și informare. O contribuție valoroasă în acest sens ar putea fi obținută din partea Băncilor Comerciale și Băncii Naționale a Moldovei. Din păcate doar o singură instituție financiară din cele contactate în cadrul studiului a binevoit să ofere un interviu – BC ”Moldova – Agroindbank” SA. Însă nici acest respondent nu s-a pronunțat în acest sens.

Avantajul țintei nr. 4 constă în simplitatea monitorizării rezultatelor. Atingerea obiectivului final poate fi evaluată cu ajutorul unui singur indicator – rata șomajului printre tineri. Totodată provocarea principală a obiectivului este dependența rezultatelor de conjunctura economică și lipsa unor pârghii directe, rapide și eficiente ce ar putea influența situația. Formularea directă, succintă și comprehensivă a obiectivului rezultă într-un interes sporit din partea tuturor categoriilor de actori. Practic toate organizațiile intervievate în cadrul studiului (atât companii private cât și organizațiile societății civile) s-au arătat interesate de subiectul șomajului printre tineri. Ar fi oportună determinarea și monitorizarea anumitor indicatori calitativi pentru măsurarea progresului în cazul respectiv, deoarece stabilirea și monitorizarea doar a indicatorilor cantitativi și ignorarea celor calitativi nu arată întreaga situație în domeniu, nici progresul în îmbunătățirea nivelului de trai per ansamblu sau nivelul de dezvoltare.

4 ”The Second Millennium Development Goals Report” September, 2010

5 Hotărârea de Guvern Nr. 288 din 15.03.2005 cu privire la aprobarea Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului

6 Expert-Grup și IDIS Viitorul

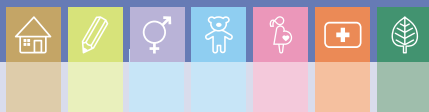


Asigurarea accesului la medicamente esențiale a trezit interesul acelor categorii de respondenți care sunt implicați direct – cum ar fi rețele farmaceutice sau centrele medicale. Practic toate companiile ce nu fac parte din aceste categorii au refuzat să răspundă la întrebările asociate cu acest domeniu argumentând irelevanța acestora în cadrul activității pe care o derulează. Separat, este necesar de menționat că, într-un set de obiective ce vizează preponderent aspectele economice, problema accesului la medicamente esențiale a trezit mai multă mirare decât interes în rândul respondenților. De aici derivă și cel mai problematic aspect al țințelor concentrate în **ODM 8** – lisa unei legături în cazul unor ținte specifice stabilite sau a unei coerențe dintre problemele abordate. Anume din aceste considerente, selectarea respondenților ce pot contribui eficient la elaborarea studiului a fost una din cele mai mari provocări a prezentei analize.

Ținta ce urmărește edificarea societății informaționale este alt obiectiv ce poate fi ușor monitorizat datorită indicatorilor ce sunt utilizați pentru a estima rezultatele. Ca și în cazul țintei nr. 4 menționate mai sus, claritatea obiectivului le-a permis respondenților să se exprime fără probleme referitor la probabilitatea atingerii țințelor în termenii stabiliți, precum și la contribuția pe care o poate avea fiecare set de actori sociali. Partea cealaltă a indicatorilor utilizați la monitorizarea implementării țintei nr. 6 constă în faptul că aceștia nu reflectă nivelul de utilizare a tehnologiilor informaționale în scopuri ce ridică nivelul de competitivitate a țării la nivel internațional. Astfel, este posibilă situația în care o țară cu un nivel relativ scăzut de acces la telecomunicații derivă mai multe beneficii economice de pe seama tehnologiilor informaționale, decât o țară cu un nivel înalt de penetrare a serviciilor în cauză.

Totodată, indicatorii utilizați în contextul țintei nr. 6 nu întotdeauna reflectă realitatea, mai ales în cazul accesului populației la telefonie mobilă. Astfel, potrivit afirmațiilor reprezentanților Ministerului Tehnologiei Informației și Telecomunicațiilor, datele raportate de către operatorii telefoniei mobile sunt mult peste numărul real de utilizatori. Acest fenomen poate fi explicat prin faptul că numărul de cartele sim utilizate este mai mic decât numărul de cartele sim deținute de consumatori.

Concluzia generală a interviurilor derulate în cadrul studiilor ține de o formulare mai clară a obiectivului și este, de regulă, asociată cu un interes sporit față de atingerea acestuia. Totodată obiectivele ce au un caracter complex sau demonstrează careva dificultăți de monitorizare (de exemplu ținta Nr. 1) este privit cu mai puțin entuziasm. Mai mult decât atât, mulți respondenți ce aveau o afiliere directă la atingerea obiectivelor "complexe" refuzau sistematic să răspundă la întrebările asociate cu aceste obiective, argumentând decizia prin neclaritatea sau irelevanța țintei în cazul activității pe care o desfășoară.



CAPITOLUL 2.

TENDINȚE MAJORE ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ ÎN DOMENIU

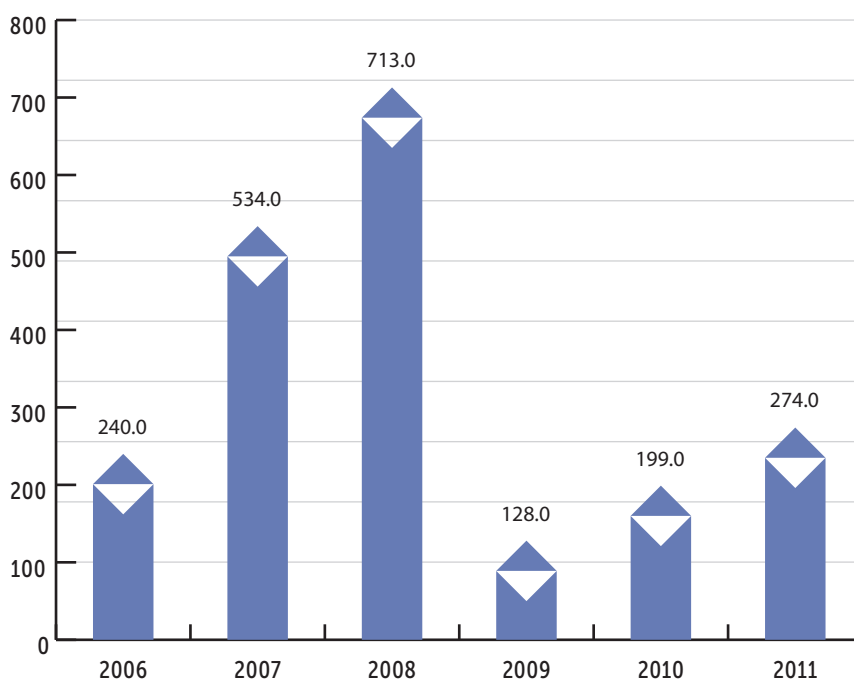
În cadrul acestui capitol ne propunem să analizăm evoluțiile din ultimii ani înregistrate în domeniile ce sunt vizate de **ODM 8**. O atenție specială este acordată eforturilor depuse de guvern în vederea atingerii Țintelor propuse.

2.1 DEZVOLTAREA ÎN CONTINUARE A UNUI SISTEM COMERCIAL ȘI FINANCIAR TRANSPARENT

Așa cum am menționat și în capitolul anterior, prima Țintă a **ODM 8** vizează mai multe aspecte ale economiei naționale și prin urmare, atingerea ei necesită o strategie complexă. Dezvoltarea politicilor comerciale; elaborarea și perfecționarea cadrului instituțional pentru instituțiile financiare; ameliorarea climatului de afaceri; capitalizarea potențialului de export și penetrarea unor piețe noi de desfacere sunt doar câteva din obiectivele urmărite de Guvern în acest sens.

Guvernul a întreprins mai multe acțiuni pentru a diversifica piețele de desfacere pentru producătorii autohtoni. De exemplu, în ultimii ani Moldova a aderat la mai multe organizații și tratate internaționale, principalele fiind Organizația Mondială a Comerțului (OMC), Acordul de liber Schimb al Comunității Europene (CEFTA) și altele. Adicional, Republica Moldova a obținut preferințele Comerciale Autonome (PCA) din partea Uniunii Europene în martie 2008, astfel fiind extinsă gama de produse exportate și stabilite condiții mai avantajoase de export în țările UE¹.

Figura 1.
Fluxul net al investițiilor străine directe în economia națională, mil. dolari SUA



Sursa: Banca Națională a Moldovei

Cele mai recente și promițătoare evoluții vor surveni după instaurarea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (ZLSAC). Unul din cele mai

1 "The Second Millennium Development Goals Report" September 2010



importante și scontate aspecte este accesul la noile piețe de desfacere pentru o gamă mai largă de produse (preponderent alimentare) pe piața UE. Aceste evoluții se fac deja resimțite. Ponderea exporturilor direcționate către țările EU în 2011 reprezintă 49% din totalul de exporturi. În 2010 această valoare reprezenta 47.3%.

Dacă ar fi să analizăm dinamica investițiilor străine directe (ISD), iese în evidență evoluția ultimilor 2 ani: volumul ISD înregistrat în anul 2011 este mai mult decât dublu comparativ cu cel din anul 2009 (figura nr. 1). Mai mult decât atât, ritmul de creștere se accelerează. În trimestrul IV, 2011 volumul ISD atrase în economia republicii a depășit cu 58,7% nivelul indicatorului respectiv înregistrat în trimestrul IV 2010, constituind 72,9 mil. dolari SUA². Dacă dinamica actuală de creștere va fi menținută, o revenire la indicatorii pre-criză va avea loc în 6-7 ani. Totodată, există riscul că noul val de instabilitate din zona euro va avea un impact negativ asupra tempoului de creștere al ISD.

Toate aceste evoluții au loc pe fonul unor reforme regulatorii ale activității de antreprenor. Mai exact, Guvernul depune eforturi în vederea reducerii poverii administrative pe care o suportă companiile, instituțiile abilitate încearcă să perfecționeze cadrul normativ ce reglementează concurența și drepturile de proprietate, reprezentanții serviciului fiscal de stat perfecționează mecanismul de control și rambursarea TVA. Rezultatele acestor eforturi nu sunt tocmai uniforme, dar per total, Guvernul și mai cu seamă Ministerul Economiei și Comerțului, au reușit să înregistreze anumite progrese.

2.2 SOLUȚIONAREA PROBLEMEI ÎNCHIDERII TERESTRE A REPUBLICII MOLDOVA PRIN MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT ȘI VAMALE

Este dificil de subestimat problemele ce derivă din închiderea terestră a Moldovei și aceasta datorită faptului că izolarea teritorială periclitizează valorificarea potențialului comercial al țării. Autoritățile sunt de părere că odată cu redresarea infrastructurii transporturilor Moldova poate deveni un nod comercial al transportului din regiune. Pe parcursul ultimilor 3 ani Guvernul a întreprins anumite măsuri cu intenția de a schimba situația spre bine. Spre exemplu, în 2009 a fost deschis portul de la Giurgiulești, astfel producătorii naționali au obținut ieșire la Marea Neagră³. Totuși, capacitatea redusă a portului nu poate rezolva problema în totalitate.

Transportul auto rămâne soluția la care recurg majoritatea producătorilor locali. Dar și aici intervin probleme – conform calculului estimative, starea nesatisfăcătoare a drumurilor le impune șoferilor cheltuieli suplimentare de circa 2,5 miliarde lei anual. Mai mult ca atât, starea drumurilor se află în continuă degradare. Dacă în 1992, 70% din lungimea drumurilor naționale era în stare bună, în 2006 acest indicator a scăzut până la 7%. Starea drumurilor locale este și mai deplorabilă. Studiul a 1500 de km (din 6000 de km) de drumuri locale, efectuat în 2006 a constatat starea rea și foarte rea a circa 96% din lungimea acestora⁴. În pofida sumelor semnificative investite, drumurile rămân în stare deplorabilă până în ziua de azi. Numai în anul 2010, potrivit prevederilor Legii bugetului de stat, fondul rutier pentru anul respectiv a constituit 582,9 mil. lei. Fonduri semnificative sunt transferate și din partea donatorilor străini, un exemplu reprezentativ în acest sens ar fi programul Compact, finanțat de Guvernul SUA.

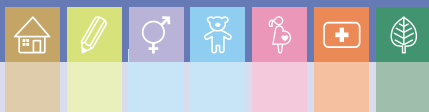
Potrivit rapoartelor publicate de Guvern, lipsa de mijloace financiare rămâne unica piedică în calea restabilirii infrastructurii drumurilor⁵. Totuși, studiile derulate de SC demonstrează că problema

2 "Analiza situației privind investițiile străine directe, atrase în Republica Moldova în anul 2011", Ministerul Economiei 2012

3 "The Second Millennium Development Goals Report" September 2010

4 "Strategia Națională de dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020"

5 "The Second Millennium Development Goals Report" September 2010



drumurilor nu este atât rezultatul neajunsului de mijloace, cât consecința unei gestionări deficiente a sumelor alocate⁶.

Capacitatea de control a punctelor vamale constituie alt aspect ce nu poate fi neglijat, mai ales în contextul consolidării potențialului comercial al țării. Aici trebuie să constatăm un anumit progres ce a fost atins de către Guvern ca rezultat al implementării cerințelor planului de acțiuni pentru realizarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC. În cadrul Planului ZLSAC, Guvernul derulează în prezent procedura de reintroducere a posturilor sanitar-vamale. Această măsură va reduce cheltuielile importatorilor și va permite implementarea unei proceduri echitabile și omogene de control a producției ce trece punctele de frontieră⁷.

2.3 MONITORIZAREA DATORIEI EXTERNE

Problema datoriei externe în Republica Moldova a survenit la mijlocul anilor 90 și a devenit mai prominentă odată cu începutul crizei financiare din 1998. Astfel, în anul 2000 datoria totală externă a atins 133% din PIB, datoria externă a Guvernului constituind 60.4 % din PIB. Efortul depus de Guvern pe parcursul mai multor ani consecutivi a permis reducerea datoriei până la 67.8% și respectiv 12.9% în anul 2008. Evident, criza mondială a avut un impact negativ asupra evoluției ulterioare a datoriei externe – în anul 2010 aceasta a atins 82.3% din PIB⁸. Cu toate că pe parcursul anului 2011 au apărut noi angajamente financiare atât în sectorul public, cât și în cel privat, creșterea PIB-ului nominal, exprimat în dolari SUA, a condus la scăderea raportului datoriei externe la PIB cu 4.4 până la 77.9 la sută.⁹

Deși problema datoriei externe rămâne la "ordinea zilei" a **ODM 8**, într-un raport publicat în Iulie 2011, Fondul Monetar Internațional (FMI) și Banca Mondială (BM) estimează riscul datoriei externe a Moldovei ca fiind scăzut. Având în vedere termenii stabiliți pentru atingerea țintelor ODM (anul 2015) este necesar de menționat că FMI și BM consideră că riscul scăzut se va menține și pe parcursul anilor ulteriori și aceasta în pofida sumelor relativ mari pe care Guvernul intenționează să le împrumute în următorii trei ani.¹⁰

2.4 REDUCEREA RATEI ȘOMAJULUI PRINTRE TINERI

Pe parcursul ultimilor 7-8 ani problema șomajului în rândul tinerilor a fost abordată cu mai multă considerație de autorități. În vederea soluționării acesteia au fost întreprinse mai multe măsuri printre care rolul central îl ocupă reforma învățământului superior. Aceste eforturi au avut drept rezultat creșterea numărului de tineri ce urmează studii superioare. Totodată Guvernul și-a propus să atragă mai mulți tineri în școli profesionale. Astfel, în anul 2008 a fost înregistrată o scădere a numărului de tineri ce au urmat studii superioare comparativ cu anul 2007 și tendința respectivă a fost însoțită de o creștere corespunzătoare a numărului de tineri înrolați în școli profesionale.

Politica derulată de guvern în vederea implicării tinerilor în câmpul muncii a fost destul de eficientă o perioadă de timp, deoarece rata șomajului printre tineri a scăzut cu 50% între anii 2004 și 2008. În anul 2008 rata șomajului între tineri a atins 11.8%, astfel ținta stabilită pentru 2015 (10%) era cât pe

6 "Investigarea transparenței și eficienței economice a utilizării Fondului Rutier al Republicii Moldova", Expert-Grup, Chisinau, 2010

7 Publicație periodică "Euromonitor", Expert-Grup, Chișinău, Ianuarie, 2012

8 "The Second Millennium Development Goals Report" September, 2010

9 "Datorie externă a Republicii Moldova" – Raport publicat de Banca Națională a Moldovei la 29 Martie, 2012

10 "Joint IMF/World Bank Debt Sustainability Analysis Under the Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries" Approved by Juha Kähkönen and Christian Mumssen (IMF) and Jeffrey D. Lewis and Yvonne M. Tsikata (IDA) June 28, 2011



ce să fie atinsă cu 7 ani mai devreme. Evident, aceste evoluții ar putea fi explicate și prin conjunctura economică favorabilă, dar indiferent de motive, schimbările spre bine erau incontestabile. Cu regret, criza economică a adus rectificări esențiale și, începând cu 2009, aceasta a crescut până la 17.5% în anul 2010.¹¹ Tinerii reprezintă un segment foarte vulnerabil pe piața muncii, din aceste considerente rata șomajului în rândurile lor a crescut mult mai pronunțat decât cea generală – de la 4% în 2008 la 7,5% în 2010. Pe fundalul crizei economice ale cărei consecințe mai sunt resimțite, situația nu a putut fi redresată, iar atingerea țintei intermediare stabilite pentru 2012 rămâne puțin probabilă. Pe fundalul acestor evoluții, lipsa oportunităților profesionale avantajoase îi determină pe tineri să părăsească țara.

2.5 ASIGURAREA POPULAȚIEI CU MEDICAMENTE ESENȚIALE

Pe parcursul ultimilor doi ani Guvernul Republicii Moldova a întreprins un șir de măsuri menite să micșoreze prețurile la medicamente. Astfel, în septembrie 2010 Guvernul a aprobat o Hotărâre¹² prin care a fost creat Serviciul de avizare și monitorizare a prețurilor la medicamente. Obiectivul central al organizației este identificarea schemelor ilicite de import. Drept rezultat al acestor măsuri, în anul 2011 doua treimi din medicamentele disponibile în farmaciile din Moldova s-au ieftinit cu 20-40%.

Este important de menționat că în raportul **ODM 8** elaborat de PNUD în 2011 una din soluțiile propuse este fortificarea capacității locale de producție a medicamentelor.¹³ Totuși, atenția Guvernului este concentrată asupra diminuării prețurilor la medicamentele importate. O politică ce combină aceste două strategii ar permite atingerea unor rezultate substanțiale în ceea ce privește asigurarea populației cu medicamente esențiale.

2.6 EDIFICAREA SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

Ultima țintă propusă în cadrul **ODM 8** vizează edificarea societății informaționale – dublarea numărului de abonați la telefonie fixă și mobilă între anii 2006-2015 și sporirea, cu o rată anuală de cel puțin 15%, a numărului de abonați la Internet și de posesori ai calculatoarelor personale. Ceea ce ține de accesul la telefonie mobilă, ținta propusă anterior pentru 2015 a fost deja atinsă. Evoluțiile pozitive înregistrate în acest sector sunt de fapt o consecință a concurenței asidue între operatorii de telefonie mobilă, care la rândul lor rezultă într-un spectru larg de servicii prestate la prețuri competitive. Astfel în anul 2011 rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă în Moldova a constituit 104,3% la o mie de locuitori, iar în primul trimestru al anului 2012 acest indicator a fost de 106%.¹⁴ Totuși, așa cum am menționat în capitolul anterior, acest indicator nu corespunde realității, deoarece operatorii de telefonie mobilă raportează rate individuale de penetrare a pieții, care iau în calcul și cartelele SIM ce nu sunt utilizate la moment de către clienții săi. Cu alte cuvinte, deși dinamica de penetrare este una pozitivă, valoarea absolută estimată de operatorii GSM este mult prea optimistă. Atingerea țăntelor stabilite pentru 2015 poate deveni o provocare pentru Moldova după ce pragul stabilit pentru această țintă particulară va fi revizuit și va constitui 120% la 1000 de utilizatori.

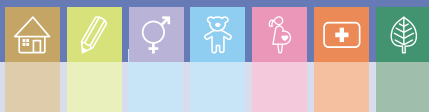
În contrast, creșterea numărului de abonați la telefonie fixă este mult mai lentă. Dinamica scăzută este explicată prin lipsa de concurență pe acest segment de piață. Astfel, la sfârșitul anului 2009, numărul total de persoane cu acces la telefonie fixă a constituit 1.13 milioane sau 32% din populație.

11 Datele au fost preluate de la Biroul Național de Statistica

12 Hotărârea de Guvern Nr. 525 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente din 22 Iunie 2010.

13 "Millennium Development Goal 8 – The Global Partnership for Development: Time to Deliver", MDG Gap Task Force Report 2011, United Nations

14 en.anrceti.md/telmob#fig6



În ultimii 3 ani telefonia fixă a înregistrat un declin ce poate fi explicat prin popularitatea serviciilor de telefonie mobilă și rata crescândă a populației cu acces la Internet. Aceste tendințe îngreunează atingerea țintei propuse pentru anul 2015.

Numărul calculatoarelor personale de asemenea se află în creștere. Dacă în anul 2000 erau doar 1.3 calculatoare personale la 100 de locuitori, în 2009 acest indicator s-a ridicat până la 20.5. Potrivit sondajelor realizate în 2009, 33% din gospodării dețin calculatoare personale, în timp ce rata persoanelor cu acces la Internet a constituit 27% în 2009. Ambii indicatori au crescut cu aproape 50% în 2007. Dacă acest ritm de creștere se va menține, țintele stabilite pentru 2015 vor fi depășite substanțial.



CAPITOLUL 3.

ROLUL SOCIETĂȚII CIVILE

În cadrul studiului au fost intervievați reprezentanți ai societății civile (SC) cu un spectru larg de profiluri și obiective de activitate ce cuprind cele șase ținte propuse de **ODM 8**. Ținând cont de caracterul independent al obiectivelor¹ **ODM 8**, este practic imposibil de făcut anumite generalizări pe marginea implicării societății civile în atingerea țăintelor relevante. Pentru asigurarea obiectivității studiului, implicarea reprezentanților SC și contribuția pe care au avut-o aceștia în cadrul **ODM 8**, va fi analizată individual în cazul fiecărei ținte.

3.1 DEZVOLTAREA ÎN CONTINUARE A UNUI SISTEM COMERCIAL ȘI FINANCIAR TRANSPARENT

Pe parcursul ultimului deceniu SC din Republica Moldova se implică din ce în ce mai activ în soluționarea problemelor de ordin economic. În acest răstimp au apărut mai multe organizații non-guvernamentale, centre analitice independente și de cercetare economică ce au reușit nu doar să evolueze, dar și să influențeze într-o oarecare măsură politica promovată de guvern în domenii cum ar fi regimul fiscal, climatul de afaceri, politica de promovare a exporturilor, etc. În continuare vor fi analizate programele cheie implementate de aceste organizații, măsura în care acestea contribuie la atingerea țintei nr. 1 și gradul de informare al acestora cu privire la **ODM 8**.

Înainte de a trece la analiza gradului de informare și implicare a reprezentanților societății civile este important de identificat actorii de dezvoltare ce au potențialul de a contribui la atingerea țintei și/sau urmăresc obiective similare celor din **ODM 8**. În cazul de față este vorba despre dezvoltarea sistemului comercial și financiar transparent.

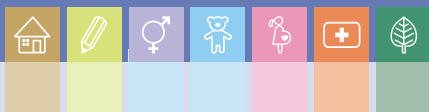
Așa cum am menționat și în Capitolul 2, prima țintă din **ODM 8** este corelată cu diverse domenii de politici economice. În unele cazuri această corelație este oarecum subtilă. Prin urmare, foarte mulți reprezentanți ai societății civile ce au un impact indirect la atingerea țintei nu asociază activitățile derulate nemijlocit cu obiectivele **ODM 8**. Pe de altă parte există câteva organizații ce se ocupă nemijlocit de problemele primei ținte și abordează sistematic subiectul atragerii investițiilor și promovării exporturilor. Altfel, impactul pe care îl exercită SC asupra primei ținte este fie unul direct (intenționat și planificat), fie unul auxiliar. Momentan în Moldova activează aproximativ 30 de organizații non-guvernamentale² ce abordează într-o măsură sau alta problemele sistemului comercial și financiar.

În continuare vom analiza efortul și gradul de informare al organizațiilor ce au un impact considerabil în contextul țintei nr.1, iar ulterior vom trece la ceilalți reprezentanți ai societății civile. Rezultatele studiului derulat au arătat că cel mai activ în atingerea țintei nr. 1 se implică 3 organizații ale societății civile, menționate în ordine aleatorie – Institutul pentru Dezvoltare și Investiții Sociale "Viitorul" (IDIS "Viitorul"), Centrul Analitic Independent Expert-Grup (EG) și Business Consulting Institute (BCI)³. Deși toate trei sunt localizate în Chișinău, studiile și programele desfășurate de către aceste organizații acoperă practic toate regiunile Moldovei.

1 Detalii sunt prezentate în primele două capitole ale studiului

2 www.civic.md/lista/ong/dezvoltare-economica.html

3 Organizațiile cheie au fost identificate în baza programelor și studiilor publicate pe paginile web și interviurile derulate cu reprezentanții



Comparativ cu alți membri ai societății civile ce au o afiliere cu prima țintă, gradul de informare al acestor trei ONG-uri poate fi calificat drept sporit. Astfel, reprezentanții intervievați în cadrul studiului sunt la curent cu Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului, Declarația Mileniului 2000, Declarația de la Paris 2005⁴. Deși alte documente internaționale cu privire la prioritățile de dezvoltare ale ODM-lor nu au intrat în vizorul acestor organizații, angajații intervievați au menționat că, de cele mai multe ori, analiza documentelor are loc odată ce proiectele relevante ODM-lor sunt implementate⁵.

Eforturile depuse de IDIS "Viitoru" și Expert-Grup în vederea asigurării unui sistem comercial și financiar viabil, de cele mai multe ori constă în: evaluarea politicilor promovate de Guvern în acest sens; analiza situației de facto a mediului investițional; acordarea de consultanță instituțiilor de stat ce au obiective similare cu cele analizate în acest sub-capitol (exemple relevante ar fi: BNM, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul de Finanțe).

Unul din studiile elaborate de Expert-Grup, ce contribuie direct la atingerea obiectivului analizat, este intitulat "Analiza Creșterii Economice în Moldova" (sau MEGA). Proiectul a fost derulat începând cu luna ianuarie 2009, prima ediție fiind publicată în luna mai 2009, studiul fiind publicat cu o periodicitate de 6 luni. În MEGA este abordat un spectru larg de aspecte economice, printre care se regăsesc: comerțul exterior, sistemul bancar, mediul de afaceri, evoluția industriei, etc. De asemenea, aici sunt incluse recomandări de politici pentru instituțiile guvernamentale abilitate. Tradițional studiul este prezentat în cadrul unei mese rotunde la care sunt invitați reprezentanții mai multor instituții guvernamentale, precum și ai organizațiilor internaționale ce au un sediu în Moldova.

La rândul său, BCI are o funcție specială ce completează activitățile derulate de către Expert-Grup și IDIS "Viitorul". Pe lângă proiectele "clasice", BCI derulează un șir de proiecte cu profil mai practic. Printre acestea se numără proiectele de restructurare a întreprinderilor de stat, analize de business-planuri, training-uri organizate pentru administrația publică locală și antreprenori. Cu alte cuvinte, activitățile derulate de acest ONG creează premise de cooperare între autorități, mediul de afaceri și SC. Mai multe detalii referitor la activitatea BCI pot fi găsite în Boxa 1.

BOXA 1.

Proiecte derulate de Business Consulting Institute (BCI) în vederea atragerii investițiilor străine și consolidării potențialului de export.

În ultimii ani BCI a derulat un șir de proiecte orientate spre consolidarea potențialului de export, capacității de producție, ameliorării infrastructurii și atragerii investițiilor în țară⁶. În continuare vor fi prezentate câteva proiecte BCI ce au avut un aport considerabil la atingerea țintei nr. 1 din ODM 8.

1. În ultimii ani guvernul a revenit de mai multe ori la subiectul Parcurilor Industriale (PI) și la oportunitățile investiționale asociate cu lansarea acestora. Pentru a estima beneficiile reale ce derivă din crearea PI, în Octombrie – Decembrie 2010 BCI a derulat Proiectul de

societății civile.

4 Concluziile au fost obținute în cadrul interviurilor cu reprezentanții BCI, EG, IDIS "Viitorul"

5 Concluzia se referă la BCI și IDIS "Viitorul" (gradul de informare a reprezentanților EG nu poate fi evaluat deoarece angajații organizației derulează studiul ODM 8)

6 Interviurile derulate cu reprezentanții OBI



îmbunătățire a capacităților pentru managementul dezvoltării finanțat de PNUD . Obiectivele specifice urmărite în cadrul proiectului erau:

- ◆ Evaluarea costurilor de înființare a PI și beneficiile implementării acestora în regiune;
- ◆ Identificarea potențialilor clienți și ale veniturilor ce derivă din implementarea PI și ale Incubatoarelor de Afaceri, precum și a beneficiilor pentru regiune/țară;
- ◆ Analiza respectării condițiilor legale asociate cu crearea PI;
- ◆ Analiza SWOT a parteneriatelor publice-private în crearea parcurilor industriale;
- ◆ Analiza și evaluarea infrastructurii tehnice (infrastructurii private și publice) din interiorul și din afara Parcurilor Industriale⁷.

2. Între lunile ianuarie – octombrie 2011 BCI a derulat Proiectul de Ameliorare a Competitivității finanțat de Banca Mondială⁸. În cadrul proiectului a fost evaluată eficacitatea mai multor întreprinderi de stat și au fost elaborate recomandări de restructurare. Printre companiile ce au primit recomandări de restructurare sunt prezente Poșta Moldovei, Franzeluța S.A., Teleradio-Moldova.

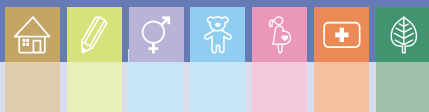
3. Al treilea proiect ce prezintă un interes deosebit în contextul primei ținte a **ODM 8** urmărește stabilirea parteneriatelor economice locale⁹. Obiectivul central al proiectului este îmbunătățirea capacităților autorităților locale de a planifica și implementa proiecte de dezvoltare economică și socială în strânsă colaborare cu ONG-urile și mediul de afaceri. În perioada 27 aprilie 2010 – 31 iulie 2011 BCI a obținut următoarele rezultate:

- ◆ A fost elaborat un ghid pentru evaluarea și completarea aplicațiilor de finanțare;
- ◆ Au fost elaborate formulare de aplicare pentru etapele de preselecție și de selecție;
- ◆ Au fost stabilite Criteriile de evaluare pentru ideile de proiecte;
- ◆ Au fost realizate 10 proiecte economice;
- ◆ S-au efectuat șase vizite de lucru în locațiile unor beneficiari de granturi selectați.

În general, acest ultim proiect, analizat în cadrul acestui studiu, are o importanță deosebită în contextul primei ținte **ODM 8**, deoarece a reușit să stabilească un raport productiv între trei categorii de actori (reprezentanții societății civile, administrația publică locală și reprezentanții mediului de afaceri) în vederea implementării proiectelor de business cu perspective¹⁰.

Separat, în cadrul interviului, directorul BCI a menționat că ONG-ul cooperează cu un șir de agenții guvernamentale și Administrațiile Publice Locale în vederea efectuării unor studii de fezabilitate, derulării de training-uri, acordare de consultanță. Spre exemplu, BCI a cooperat anterior cu ODIMM în cadrul proiectelor ce urmăresc susținerea business-ului mic și mijlociu. În pofida acestor colaborări, reprezentanții BCI au afirmat în cadrul interviului că de multe ori angajații agențiilor/administrațiilor ezită să apeleze la ajutorul propus.

Reprezentanții SC ce au un aport indirect la atingerea obiectivelor contribuie la atingerea țintei fără să aibă un plan preliminar sau o intenție bine definită în acest sens. Mai curând aportul acestor organizații este rezultatul unei "coincidențe" de obiective. De exemplu, site-ul oficial al Agenției de Dezvoltare Rurală "Centru" nu conține unele referințe la ODM, totuși asociația contribuie la atingerea țăintelor **ODM 8** prin activitatea derulată. Astfel, între anii 2007 și 2011, Agenția a implementat Programul de Granturi Mici pentru dezvoltarea afacerilor în localitățile rurale din raioanele Orhei,



Telenești, Șoldănești, Rezina și Sângerei, în cadrul Proiectului „Învățământul Profesional și Dezvoltarea Rurală”. O situație similară poate fi urmărită și în cazul altor asociații obștești/ONG-uri cum ar fi: Agenția pentru Dezvoltare Regională „Habitat”, Asociația obștească „Junior Chamber International”, Asociația Obștească „Artena”. Cu alte cuvinte, toți acești reprezentanți ai SC contribuie la atingerea Țintelor specifice fără să fie conștienți de acest fapt.

3.2 SOLUȚIONAREA PROBLEMEI ÎNCHIDERII TERESTRE A REPUBLICII MOLDOVA PRIN MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT ȘI A CELEI VAMALE

În cadrul interviurilor derulate cu reprezentanții societății civile, problemele infrastructurii de transport și a celei vamale au fost omise la solicitarea respondenților. În calitate de argument, reprezentanții au înaintat: (1) lipsa de proiecte ce în mod direct sau tangențial abordează problema închiderii terestre a Moldovei; (2) informațiile limitate de care dispun și respectiv, eficiența redusă a recomandărilor ce ar putea fi oferite în acest context. Unica organizație ce a fost receptivă în cadrul interviului și a derulat activități ce contribuie la atingerea țintei nr. 2 este „Expert-Grup” (ONG care a fost menționat și în cazul țintei precedente).¹¹

Astfel, în cadrul interviului derulat cu reprezentanții „Expert-Grup” au fost identificate două studii realizate în 2010 și, respectiv 2012¹², ce s-au focusat pe problemele gestionării mijloacelor din Fondul Rutier¹³. În cadrul studiului a fost abordat un spectru larg de subiecte. Rezultatele primului studiu au avut rezonanță în rândurile funcționarilor Ministerului Transporturilor și al Fondului Rutier. Autorii studiului au confirmat rezultatele obținute în cadrul studiului ODM 8 – SC nu este interesată de problemele ce țin de infrastructura transporturilor. Acest dezinteres derivă din incapacitatea societății civile de a corela o infrastructură calitativă cu un flux sporit de investiții directe și condiții mai favorabile pentru exportatorii din Moldova.

Problema infrastructurii vamale la fel a rămas relativ ignorată de SC. Totuși în ultimi doi ani problemele asociate cu procedurile derulate de serviciul vamal au fost analizate cu mai multă atenție de către ONG-urile ce se ocupă de problemele integrării europene. De exemplu, pe parcursul ultimilor 6 ani „Expert-Grup”, în colaborare cu Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, au publicat un studiu periodic intitulat „Euromonitor”. Obiectivul central al publicației este monitorizarea eforturilor depuse de către Guvern în vederea implementării standardelor și cerințelor CE impuse la diferite etape de integrare a Moldovei în UE. Unul din capitolele publicației este dedicat facilitării comerțului și administrării vamale.

Recent, eforturi active în vederea optimizării controalelor vamale au depus și asociațiile de producători. De exemplu, „Asociația Avicultorilor din Moldova”¹⁴ a înaintat o serie de scrisori la diferite instituții guvernamentale în vederea re-instaurării punctelor sanitar-veterinare la frontieră¹⁵. Restabilirea punctelor sanitar-veterinare a fost discutată de nenumărate ori pe parcursul ultimilor doi ani. Importatorii produselor de origine animală și mai cu seamă avicultorii au avut de suportat prejudicii semnificative începând cu anul 2008, când posturile sanitar-veterinare au fost eliminate. La data de

7 www.bci.md/projects/imbunatatirea-capacitatilor.html

8 www.bci.md/projects/ameliorarea-competitivitatii.html

9 Proiect finanțat de Fundația Est Europeană

10 www.bci.md/projects/local-economic-partnerships.html

11 Reprezentanții Expert Grup intervievați nu au fost implicați în scrierea studiului ODM 8.

12 Studiul din 2012 se află în derulare.

13 „Investigarea transparenței și eficienței economice a utilizării Fondului Rutier al Republicii Moldova”, Expert-Grup, Chișinău, 2010

14 Forma de organizare a asociației este – organizație obștească.

15 Interviu cu președintele Asociației Avicultorilor.



25 Octombrie 2011 a fost aprobată Hotărârea de Guvern nr. 787 ce prevede restabilirea posturilor la 8 puncte de trecere a frontierei. Desigur, acest eveniment este mai curând rezultatul obligațiilor pe care Guvernul Moldovei și le-a asumat în cadrul Planului de acțiuni pentru instituirea ZLSAC, decât rezultatul eforturilor asociațiilor de producători.

3.3 MONITORIZAREA DATORIEI EXTERNE

Din tot spectrul de ținte analizate, ținta a treia a trezit cel mai puțin interes din partea reprezentanților SC. În general, multe organizații interviewate au afirmat că datoria externă nu este un obiectiv tradițional abordat de SC, deoarece o eventuală intervenție ar avea un impact minim. Dar și de data aceasta există excepții. ONG-urile ce au fost menționate în cazul primei ținte s-au implicat foarte activ și în abordarea subiectului datoriei externe. Atât „Expert-Grup”, cât și IDIS „Viitorul” au abordat subiectul direct sau tangențial în cadrul mai multor studii elaborate pe parcursul ultimilor ani.

Cel mai recent studiu elaborat de IDIS „Viitorul” în contextul țintei analizate vizează capacitatea de absorbție a asistenței acordate Republicii Moldova. Printre altele, autorii studiului analizează conjunctura macroeconomică, dinamica datoriei și efectul său asupra economiei naționale. Studiul conține și un set de recomandări bazate pe bunele practici ale țărilor membre ale UE și prognoze asupra condițiilor de creditare pentru următorii ani. Studii de o asemenea importanță sunt foarte puține, dar ținând cont de obiectivele specifice ale țintei, contează calitatea și nu cantitatea.

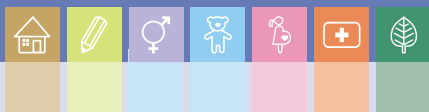
Strategia Guvernului în ceea ce privește monitorizarea datoriei externe nu încurajează implicarea societății civile. Mai mult decât atât, una din instituțiile de stat (mai exact Banca Națională a Moldovei), care are o afiliere directă cu atingerea țintei, a refuzat să ofere un interviu în cadrul studiului **ODM 8**. Reacția a fost argumentată de lipsa unor tangențe cu obiectivul central al studiului – gradul de implicare al SC în atingerea țăntelor **ODM 8**. Cu alte cuvinte reprezentanții BNM au recunoscut faptul că nu cooperează cu SC în vederea monitorizării datoriei externe.

Totodată, este necesar de menționat că subiectul datoriei externe este unul complex, iar abordarea lui necesită o calificare economică sporită. Cu alte cuvinte, evaluarea aspectelor cantitative ale datoriei externe presupune cunoștințe în modelare economică, statistică, econometrie, etc. Prin urmare este de așteptat că nivelul de implicare al SC nu poate fi la fel de înalt ca și în domeniile mai „accesibile” publicului larg.

3.4 REDUCEREA RATEI ȘOMAJULUI PRINTRE TINERI

Deși nivelul de implicare al SC în atingerea țintei nr. 4 poate fi comparat cu cel al țintei nr. 1 (aici putem să urmărim un nivel de implicare foarte înalt), în ultimul timp el a început să prezinte un interes sporit. Tot mai multe organizații non-guvernamentale și organizații obștești sunt preocupate de problema șomajului printre tineri. Din păcate acest interes sporit nu poate compensa efectele conjuncturii economice. Așa cum am menționat și în Capitolul 2, odată cu începerea crizei din 2008, rata șomajului printre tineri a început să crească vertiginos.

În cadrul studiului au fost contactați mai mulți reprezentanți ai SC care au un impact în atingerea țintei analizate, însă doar câțiva din aceștia au acceptat să ofere un interviu vis-a-vis de proiectele derulate în acest sens. Din nou, putem afirma că mulți dintre reprezentanții societății civile ce au un anumit impact în contextul acestei ținte specifice nu sunt conștienți de aportul lor. O explicație alternativă ar fi o înțelegere eronată a țăntelor incluse în **ODM 8**.



În general, reprezentanții societății civile îndeplinesc trei funcții în atingerea țintei nr. 4: (1) intermediere, (2) training și (3) monitorizare a progresului și identificare a problemelor în domeniu. Prin intermediere se subînțeleg programele ce stabilesc o legătură între potențialii angajatori și tinerii ce caută un loc de muncă. Intermedierea poate fi făcută în cadrul: campaniilor de informare, târgurilor de job-uri, meselor rotunde. Programele de training pot la rândul lor să le ofere tinerilor cunoștințe și abilități ce le vor permite să fie mai competitivi pe piața locală de muncă. Studiile de monitorizare a progresului permit estimarea situației actuale și informarea publicului larg cu privire la situația actuală.

Organizația care se ocupă exclusiv de problemele tinerilor și derulează un spectru larg de programe relevante țintei nr. 4 este Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM). Reprezentanții CNTM cooperează strâns cu mai multe organizații internaționale și instituții guvernamentale în vederea atingerii obiectivelor propuse. De exemplu, în ultimul an CNTM a participat activ la elaborarea proiectului de lege privind tineretul, legea voluntariatului, etc.

Unul din cei mai activi reprezentanți ai societății civile ce se ocupă de trainingul tinerilor este Institutul de Formare a Capacităților Profesionale (IFCP). IFCP contribuie la dezvoltarea forței calificate de muncă la nivel local, regional și național prin realizarea analizei ocupaționale, elaborarea ghidurilor de formare profesională, generarea instrumentelor de evaluare a competențelor profesionale, evaluarea angajaților la întreprindere etc.¹⁶

Unul din proiectele derulate de către IFCP, ce a avut un impact deosebit în contextul țintei analizate, este intitulat – Standarde Ocupaționale Moldovenești, Evaluare și Certificare (SOMECE) – finanțat de către Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare. Obiectivul proiectului este asigurarea unui sistem mai flexibil și mai bine ajustat la cerințele pieței muncii, care ar permite integrarea în câmpul muncii a tuturor persoanelor care sunt în căutarea unui loc de muncă. În cadrul activității sale IFCP a cooperat cu mai multe instituții guvernamentale: Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Ministerul Educației al Republicii Moldova, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

ONG-urile studențești au fost foarte active pe parcursul ultimilor 5 ani. Fiind de cele mai multe ori alcătuite din tineri entuziaști care cunosc foarte bine problemele categoriei de populație pe care o reprezintă. Aceste organizații pot oferi o viziune nouă asupra problemelor tinerilor și soluții ne-standard de rezolvare a acestora. De exemplu AIESEC, cea mai mare organizație studențească din lume (din 2005 e prezentă și în Moldova) organizează regulat programe menite să faciliteze studenților absolvenți procesul de căutare a unui post de muncă. De exemplu, fiecare primăvară AIESEC organizează o campanie de angajare a studenților în cadrul organizației. Astfel, studenții au posibilitatea să obțină cunoștințe și abilități ce ulterior le facilitează căutarea unui post de muncă full-time.

Site-ul organizației este o unealtă prețioasă pentru studenți și tinerii absolvenți. Aici sunt centralizate informații despre școli de vară, târguri de muncă, training-uri organizate atât de AIESEC, cât și de alte organizații și companii. În ultimii trei ani organizația a derulat mai multe proiecte cu impact major, destinate anume pentru studenți și tineri absolvenți. Cele mai importante proiecte sunt: (1) Next Step – un proiect ce presupune organizarea de training-uri, studii de caz și simulări pentru circa 90 de studenți; până în prezent au avut loc 3 ediții ale programului; (2) UpGreat – în cadrul acestei acțiuni au fost organizate training-uri pentru studenți și liceeni; training-urile vizează așa-numitele

¹⁶ ifcp.md/?p=2&l=ROM



”soft skills”, ce sunt necesare pentru a avea o carieră de succes, dar deseori neglijate de programele de învățământ; (3) Globex – un program internațional de stagiere prin care studenții pot aplica la diferite companii de talie mondială pentru a trece practica profesională; (4) Business Arena – un concurs de simulări business, derulat între studenți.

În prezent, reprezentanții AIESEC elaborează o strategie ce are ca obiectiv principal, diminuarea șomajului în rândurile tinerilor. Totodată, organizația întâmpină tot felul de probleme în activitatea sa: resurse limitate pentru organizarea de training-uri profesionale, insuficiența de traineri profesioniști și, un aspect oarecum neașteptat – atitudinea neserioasă de care dau dovadă participanții.

Un rol deosebit de important în diminuarea șomajului îl au organizațiile studențești ce operează în cadrul instituțiilor de învățământ. Întâi de toate, acestea le deschid studenților oportunitatea de a acumula experiență și abilități profesionale care ulterior le vor facilita implicarea în câmpul muncii. Un exemplu reprezentativ în acest sens este Incubatorul de Afaceri ce operează în cadrul ASEM și le oferă studenților posibilitatea de a lansa o mică afacere cu susținere financiară și administrativă. Activitatea Centrului de Plasament și Relații cu Agenții Economice – ”Incubatorul de Afaceri”, este analizată în detalii în BOXA 2.

BOXA 2.

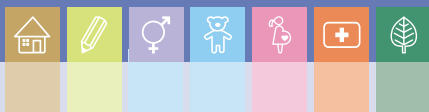
Activitate derulată de Centrul de Plasament și Relații cu Agenții Economice – ”Incubatorul de Afaceri”, – derulată în vederea pregătirii studenților și absolvenților pentru provocările pieții de muncă.

Incubatorul de afaceri a fost deschis în anul 2005 și activează cu succes până în prezent în incinta ASEM. Misiunea acestuia constă în susținerea studenților antreprenori din ASEM, prin acordarea asistenței profesionale, tehnice, administrative și consultative în domeniul afacerilor.

Proiectul-cheie derulat în cadrul Incubatorului este competiția anuală ”Cele mai bune idei de afaceri” în care studenții din anii II, III și IV au posibilitatea de a înainta business-planuri, care ulterior sunt implementate cu susținerea financiară a mai multor agenți economici ce sponsorizează parțial derularea proiectului. Activitatea rezidenților este ghidată de către consiliul de mentori, format din reprezentanți ai unor companii partenere și experți independenți. De asemenea, partenerii proiectului le oferă câștigătorilor susținere în formă de consultanță, informare, donații etc.¹⁷

Separat, incubatorul de afaceri organizează training-uri profesionale și accesibile tuturor studenților. Cu alte cuvinte, Incubatorul îndeplinește mai multe roluri în contextul **ODM 8** – susținerea programelor de perfecționare profesională pentru studenți, intermedierea dintre reprezentanții mediului de business și studenți, dezvoltarea sectorului de IMM-uri.

În cadrul interviului, reprezentanții Incubatorului au afirmat că în trecut au fost întreprinse câteva încercări de a stabili parteneriate de cooperare cu instituții guvernamentale care, din păcate, au eșuat. Un exemplu relativ recent sunt negocierile derulate cu Ministerul Tineretului și Sportului în vederea inițierii unor incubatoare de afaceri similare celui ce operează în cadrul



ASEM. După câteva săptămâni de negocieri reprezentanții Ministerului au refuzat ideea de implementare a incubatoarelor în regiune, decizia este explicată mai mult prin lipsa de cadre competente, decât prin lipsa de bani.

Un alt reprezentant al societății civile ce derulează un șir de programe în contextul țintei nr. 4, **ODM 8** este ONG-ul ce a fost menționat de mai multe ori în legătură cu țintele precedente – IDIS „Viitorul”. În contextul țintei analizate, activitatea ONG-ului presupune elaborarea de studii cu scopul de a evalua situația actuală și politicile Guvernului derulate în domeniu.

Un aspect ce a fost menționat de mai mulți respondenți în contextul țăintelor **ODM 8** este numărul mic de proiecte/programe derulate în Găgăuzia și Transnistria. Atât reprezentanții IDIS „Viitorul”, cât și alți respondenți au menționat complicațiile ce survin în cadrul proiectelor în cauză: posibilitatea limitată (dacă nu inexistentă) de a coopera cu autoritățile locale; gradul scăzut de transparență; dificultățile de a pătrunde pe teritoriu, în special în cazul regiunii din stânga Nistrului, etc..

Niciunul din respondenții SC intervievați în cadrul studiului nu anticipează atingerea țintei nr. 4 până în 2015. Totodată, toți respondenții au menționat deficiențele sistemului de învățământ ca fiind una din problemele centrale. Astfel, tinerii nu pot să obțină locuri de muncă, deoarece nu au o pregătire profesională ce ar compensa lipsa de experiență. Drept rezultat, locurile vacante sunt ocupate de persoane cu un stagiul de muncă mai mare, făcându-se abstracție de studiile superioare efectuate și specializarea obținută.

3.5 ASIGURAREA POPULAȚIEI CU MEDICAMENTE ESENȚIALE

În cadrul studiului au fost contactați un șir de reprezentanți ai SC ce derulează activități relevante țintei nr. 5 a **ODM 8**. Persoanele contactate nu au fost dispuse să ofere interviuri.

3.6 EDIFICAREA SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

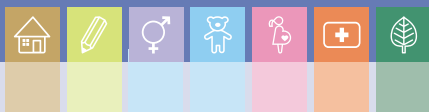
Rezultatele studiului demonstrează că SC deja nu mai derulează proiecte ce au un impact semnificativ asupra edificării societății informaționale, ținând cont de faptul că în perioada anilor 2001 – 2008 au fost realizate un număr semnificativ de proiecte în acest sens, în special cu focusare asupra zonelor rurale și a celor din afara municipiului Chișinău, fiind create atât centre comunitare de informare, centre pentru tineret dotate cu computere, dotarea cu computere a bibliotecilor, inclusiv a APL-urilor în cadrul proiectelor de parteneriat public-privat. Un exemplu elocvent în acest sens l-a constituit Programul de Dezvoltare Comunitară și Programul de Dezvoltare Economică Locală implementat de Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova „CONTACT” pe parcursul anilor 2001 – 2008, inclusiv programele desfășurate de Fundația SOROS-Moldova. Experiența ultimilor 5 ani demonstrează că acest tip de proiecte este derulat nemijlocit de operatorii de telecomunicații în cadrul campaniilor de Responsabilitate Social-Corporativă (mai multe detalii pot fi găsite în Capitolul 4). Totodată, ca și în cazul altor ținte ale ODM-ilor, SC îndeplinește un rol important de observator. În ultimii 5 ani au fost derulate studii dedicate unui spectru larg de subiecte ce vizează situația de pe piața telecomunicațiilor, accesul populației la serviciile de telefonie mobilă și Internet.

De exemplu, în anul 2008 „Expert-Grup” a efectuat un studiu cu privire la ”Concurența pe piața serviciilor de acces la Internet în Moldova”, proiectul fiind derulat cu susținerea organizației din Budapesta – Open Society Institute. În cadrul studiului au fost analizate mai multe aspecte: balanța de

**Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare**Obiectivul 8

forțe și cotele de piață ale furnizorilor de servicii Internet; eforturile depuse de Guvern în vederea reglementării pieței în cauză; tendințele de pe piață și perspectivele de dezvoltare. Eforturile depuse de stat în vederea stabilirii unui cadru legislativ ce promovează concurența loială sunt periodic analizate de către diferiți reprezentanți ai societății civile.

Deși în ultimii ani au fost derulate câteva proiecte cu impact „per total”, implicarea societății civile în contextul acestei ținte poate fi calificată drept una pasivă. Rolul asumat de către organizațiile non-guvernamentale se rezumă la derularea unor studii periodice cu impact minor care, de cele mai multe ori, nu ajung la destinație. Pentru a genera un impact mai semnificativ, reprezentanții societății civile trebuie să analizeze barierele cu care se confruntă mediul de afaceri, precum și interesele beneficiarilor serviciilor de telecomunicații. Ulterior, organizațiile competente ar trebui să transmită mesajul și soluțiile optime reprezentanților guvernului și astfel să îndeplinească eficient rolul de mesager.



CAPITOLUL 4.

ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN ATINGEREA ODM 8

Specificul sectorului privat în contextul **ODM 8** este aportul involuntar pe care îl generează acesta în vederea atingerii țintelor specifice. Cu alte cuvinte, agenții economici rareori își propun să atingă o țintă ODM. Orice contribuție (chiar și una considerabilă) este mai curând rezultatul eforturilor depuse de întreprindere în vederea maximizării profitului.

Deși gradul de informare a agenților economici cu privire la țintele **ODM 8** este unul din obiectivele acestui studiu, în cadrul acestui capitol ne vom axa pe contribuția agenților economici independent de nivelul lor de cunoaștere a documentelor/tratatelor relevante.

4.1 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN DEZVOLTAREA UNUI SISTEM COMERCIAL ȘI FINANCIAR TRANSPARENT PREVIZIBIL ȘI NON-DISCRIMINATORIU, BAZAT PE REGULI, PRIN PROMOVAREA EXPORTURILOR ȘI ATRAGEREA INVESTIȚIILOR

Prima țintă a **ODM 8** implică, într-o măsură sau alta toți agenții economici. Trebuie de menționat totuși că ținta atribuie un rol primordial anume puterii administrative și organelor legislative ce sunt responsabile de stabilirea și menținerea unor reguli echitabile de funcționare a sistemului financiar și comercial. Agenții economici sunt cei ce răspund într-un fel sau altul la semnalele mediului în care operează. De exemplu, un cadru fiscal clar și echitabil ar putea încuraja sau cel puțin menține un anumit flux de investiții; asigurarea unui cadru legal ce protejează eficient drepturile de proprietate poate avea un efect similar.

Desigur, inițiativele legislative pot surveni și din partea mediului de afaceri. Mai mult decât atât, acestea sunt și dezirabile deoarece agenții economici sunt cel mai bine informați cu privire la problemele concrete ale climatului investițional și piedicile ce stau în calea exportatorilor. Există câteva canale de influență prin care reprezentanții sectorului privat pot să-i transmită Guvernului feed-back și sugestii cu privire la cadrul legislativ. Primul canal presupune o interacțiune directă dintre reprezentantul companiei și Guvern – aici ne referim la grupurile de lucru și mesele rotunde organizate de către Ministerul Economiei și Ministerul Finanțelor în vederea derulării consultărilor legislative, identificării problemelor etc. Compania delegă o persoană ce este împuternicită să reprezinte doar interesele nemijlocite ale companiei. Al doilea mod de influență, (care este mult mai eficient) presupune organizarea de lobby- grupuri. Astfel, poziția mai multor companii este formulată de către una din ele sau o parte terță și transmisă către Guvern, fie în formă de scrisoare oficială, fie în cadrul unei mese rotunde cu autoritățile.

În anul 2006 în Moldova a fost deschisă Camera Americană de Comerț (AmCham). Unul dintre obiectivele centrale ale AmCham este formularea intereselor și scopurilor urmărite de companiile locale și filialele locale ale companiilor străine¹. Cu alte cuvinte, AmCham îndeplinește funcția de

1 www.amcham.md/index.php?go=aboutus&sub=history



”mesager” a membrilor săi (printre care se numără 70 de companii) și diverse instituții de stat. Deși după forma sa de organizare AmCham este un ONG, obiectivele urmărite de organizație oglindesc interesele membrilor săi. Prin urmare, în contextul acestui studiu, AmCham a fost abordată mai mult ca reprezentat al mediului de afaceri, decât al societății civile.

Pe parcursul ultimilor 5 ani AmCham a reprezentat interesele companiilor mari și mijlocii în domenii ce vizează nemijlocit prima țintă a **ODM 8**. În mod sistematic AmCham a abordat subiecte ce țin de regimul fiscal, pachetul de legi ce vizează drepturile consumatorului, povara administrativă, procedura de înregistrare a afacerilor, obținerea permiselor de construcție, etc.. Astfel, AmCham este cea mai influentă și activă organizație care direcționează eficient interesele membrilor săi, contribuind astfel la crearea unui sistem comercial non-discriminatoriu. De exemplu, în octombrie 2011 reprezentanții AmCham au pregătit un aviz în adresa Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței cu privire la proiectul de Lege a Concurenței. Avizul lua în calcul atât bunele practici ale UE cât și interesele mediului de afaceri². Drept rezultat al efortului depus de AmCham aprobarea proiectului de lege a fost amânată, iar punctele cheie supuse criticii au fost supuse unei revizuirii.

Asociația Investitorilor Străini din Moldova (AISM) este o un alt exemplu de organizație ce se ocupă nemijlocit de promovarea intereselor reprezentanților mediului de afaceri. AISM a fost fondată în 2004 de către 8 investitori cu asistența OECD. Cu 8 ani mai târziu asociația a întrunit 18 membri, investițiile totale ale cărora în Moldova depășesc suma de 800 de milioane dolari SUA sau mai mult de 50% din stocul total al investițiilor străine directe din Moldova de la declararea independenței țării.

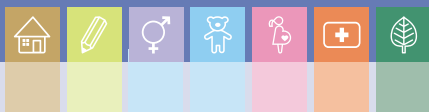
În prezent AISM derulează un proiect intitulat ”Reforma Guvernării în Moldova” ce contribuie la fortificarea sistemului financiar și respectiv la atingerea obiectivului **ODM 8**. Împreună cu reprezentanții de la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Bursa de Valori, Ministerul Economiei, Banca Națională a Moldovei, băncile comerciale locale cât și alți participanți autorizați pe piața de capital, FIA a identificat și a discutat probleme care apar în legătură cu aplicarea Legii cu privire la Societățile pe Acțiuni și Legea cu privire la Piața Valorilor Mobiliare și a înaintat propuneri pentru perfecționarea actelor în cauză³.

Atât AmCham, cât și AISM sunt membri al Consiliului Național de Participare (CNP) – organ consultativ creat la inițiativa guvernului în 2010. CNP are menirea să faciliteze participarea părților interesate în procesul de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a documentelor de planificare strategică. Astfel, interesele sectorului privat sunt prezentate inclusiv prin intermediul CNP, interesele lor fiind reprezentate de AISM și AmCham.

Un rol deosebit în contextul țintei nr. 1 îl joacă companiile internaționale de consultanță, care promovează integritatea și expertiza în domeniul de activitate și îi ajută pe agenții economici să interpreteze just regulile de joc impuse de cadrul legislativ. Una dintre companiile de consultanță ce reprezintă această categorie a fost interviuată și în cadrul studiului. Reprezentanții „PricewaterhouseCoopers” (PwC) susțin că activitatea derulată de ei în Moldova promovează principiile responsabilității social-corporative în rândurile clienților și asigură că acestea sunt bine informate cu privire la modificările legislative și modul practic de aplicare a acestora. În așa mod, PwC contribuie la fortificarea unui sistem comercial bazat pe reguli.

² Discuții cu reprezentanții AmCham

³ AIS nu a acordat un interviu în cadrul studiului ODM 8, toate informațiile au fost preluate de pe site-ul oficial al organizației.



Prezența unor companii de consultanță internaționale ca PwC pe piața Moldovei le oferă potențialilor investitori un anumit set de garanții ce derivă din reputația internațională a corporației și calitatea serviciilor prestate. Astfel, un investitor străin este mult mai predispus să lanseze o afacere, dacă are acces la susținerea unei companii de talia PwC. Costurile de lansare a afacerii, implicațiile fiscale și administrative devin mult mai clare, iar interacțiunea cu autoritățile este facilitată. Cu alte cuvinte prezența PwC pe piața locală contribuie într-o anumită măsură la atragerea investițiilor străine și într-o fază ulterioară fortifică potențialul de export al țării⁴.

În ceea ce privește dezvoltarea sistemului financiar, este important de luat în calcul impactul și contribuția băncilor comerciale. Deși în cadrul studiului au fost contactați reprezentanții celor mai mari trei bănci comerciale ce operează în Moldova, nici una nu a dorit să participe în cadrul studiului. Două din acestea au menționat că **ODM 8** nu sunt relevante activitățile pe care o derulează⁵. În acest sens, am putea presupune că formularea primei ținte **ODM 8** nu este suficient de explicită și din acest motiv reprezentanții instituțiilor financiare ce operează în Moldova nu realizează care ar putea fi contribuția lor în atingerea acesteia.

4.2 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN SOLUȚIONAREA PROBLEMEI ÎNCHIDERII TERESTRE A REPUBLICII MOLDOVA PRIN MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT ȘI VAMALE

Problemele infrastructurii transporturilor și a celor vamale se răsfrâng în primul rând asupra antreprenorilor ce livrează bunuri (fie pe teritoriul Moldovei, fie în afara țării) sau importă materie primă. Așa cum am menționat anterior, calitatea joasă a șoselelor și magistralelor se soldează cu costuri de transport exagerate, în timp ce capacitatea administrativă a vamelor îngreunează procedura de export/import.

La începutul anului 2012 AmCham a lansat un nou comitet ce se ocupă nemijlocit cu problemele companiilor de producție și celor logistice – Comitetul de Producție și Export⁶. Unul din obiectivele centrale ale comitetului este stabilirea unui dialog constructiv și deschis cu autoritățile responsabile de politicile vamale și clarificarea reglementărilor în vigoare. Comitetul de asemenea urmărește armonizarea cadrului legal din Moldova cu bunele practici internaționale, astfel încât acesta să contribuie la formarea unui climat de afaceri favorabil pentru companiile stabilite și atractiv pentru investitorii potențiali⁷.

Dacă ar fi să vorbim despre acțiuni concrete planificate pentru viitorul apropiat, reprezentanții Comitetului intenționează să revizuiască toate proiectele actelor legislative ce pot afecta activitatea producătorilor locali și companiilor logistice și să întreprindă acțiuni de lobby ce vor proteja interesele mediului de afaceri și totodată vor ameliora climatul investițional. Ținând cont de Planul ZLSAC care a fost menționat și în Capitolul 2, pe parcursul anului curent va fi emis un număr important de acte legislative ce vor avea impact într-un fel sau altul asupra activității autorităților vamale și mai cu seamă asupra mecanismului de funcționare al punctelor vamale de la frontieră.

Totodată, autoritățile par predispușe spre o cooperare mai strânsă cu sectorul privat. Astfel, pe parcursul ultimului an Serviciul Vamal al Republicii Moldova a lansat un mecanism nou de consultare cu reprezentanții sectorului privat din domeniul industriei produselor alimentare și nealimentare

4 www.fia.md/index.php?Itemid=29

5 A treia bancă a confirmat disponibilitatea de a participa în cadrul studiului însă nu a oferit datele solicitate în timp util.

6 www.amcham.md/docs/AnnualReport2011.pdf

7 www.amcham.md/index.php?go=committees&sub=mec



(producătorii, importatorii și exportatorii) în vederea asigurării transparenței procesului decizional și combaterii traficului ilicit de mărfuri⁸. Disponibilitatea autorităților de a susține un dialog constructiv cu reprezentanții mediului de afaceri ar putea să încurajeze un nivel mai înalt de interes din partea antreprenorilor în viitorul apropiat.

4.3 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN MONITORIZAREA DATORIEI EXTERNE

Deși cea mai mare parte a datoriei externe este alcătuită din datoria privată, nici unul din reprezentanții mediului de afaceri nu a binevoit să răspundă la întrebările ce țin de atingerea țintei propuse în cadrul ODM 8. Evident, informații valoroase ar putea surveni din partea băncilor comerciale ce operează în Moldova, însă așa cum am menționat mai devreme, băncile contactate în cadrul studiului au refuzat să participe la interviu. Recomandări în vederea sporirii gradului de informare al agenților economici în acest sens pot fi găsite la Capitolul 5.

4.4 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN REDUCEREA RATEI ȘOMAJULUI PRINTRE TINERI

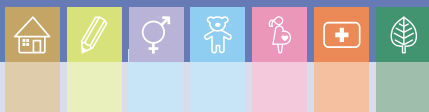
Reprezentanții sectorului privat au un rol primordial în atingerea țintei nr 4. E de menționat că în cadrul interviurilor, inclusiv cu reprezentanții societății civile, aceștia au oferit informații cu privire la proiectele derulate de agenții economici în vederea atingerii țintei nr. 4. Constatările din acest subcapitol sunt bazate anume pe aceste surse de informație.

Incubatorul de afaceri ASEM, despre care s-a vorbit și în Capitolul 3, cooperează cu câteva companii mari în vederea derulării proiectului său cheie – ”Concursul Ideilor de Afaceri”. Operatorul de telefonie mobilă Orange a fost principalul finanțator al proiectului în anii 2010 și 2011. Câștigătorii competiției au obținut lap-topuri și echipamente de strictă necesitate din partea Orange, precum și au beneficiat de consultanță gratuită oferită de către angajații companiei. Deși proiectul nu implică angajarea „clasică” a studenților în câmpul muncii, acesta le permite să lanseze o afacere și să acumuleze calități și cunoștințe de antreprenor. Într-o fază ulterioară, abilitățile acumulate în cadrul proiectului ar trebui să le deschidă mai multe oportunități de angajare.

Un aspect interesant, menționat de reprezentanții Incubatorului de Afaceri ce operează în cadrul ASEM, este nedorința companiilor de a susține proiecte finanțate într-o măsură sau alta de concurenții lor nemijlociți. De exemplu, alt operator de telefonie mobilă – Moldcell a refuzat să se implice în ”Concursul Ideilor de Afaceri”, dar a căzut de acord să finanțeze și să organizeze un alt proiect în cooperare cu Incubatorul de Afaceri ASEM. Proiectul este intitulat ”Viitorul tău începe astăzi”, iar prima ediție a fost organizată în 2009. Proiectul constă dintr-o serie de training-uri gratuite și este destinat pentru studenți. În cadrul acestui proiect, reprezentanții companiei Moldcell din toate departamentele țin prelegeri și prezentări la diverse teme printre care se numără: dezvoltarea carierei profesionale a tânărului absolvent; un angajat motivat – un client motivat; marketing și ciclul de viață al unui produs; controlul intern al companiei; codul de etică și conduită; transformarea unui conflict în tactici eficiente de vânzare, managementul proiectului – element de bază în activitatea Moldcell. Din 2009 și până astăzi, în cadrul edițiilor precedente ale proiectului „Viitorul tău începe astăzi”, specialiștii Moldcell au susținut 30 de workshop-uri, la care au participat în jur de 700 de studenți⁹.

8 www.customs.gov.md/index.php?id=2087

9 www.moldcell.md/rom/private/node/15082



Moldcell și Orange nu sunt unicele companii din sectorul telecomunicațiilor ce s-au implicat activ în rezolvarea problemei șomajului printre tineri. Compania StarNet a derulat un șir de programe orientate spre facilitarea și îmbunătățirea procesului de studii în instituțiile educaționale. Mai multe detalii cu privire la activitatea StarNet pot fi găsite în Subcapitolul 4.6, Boxa 3.

În cadrul studiului au fost intervievați inclusiv reprezentanții Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM), deși aceasta este o instituție publică ce derulează mai multe training-uri și programe orientate spre formarea profesională a tinerilor. Marea majoritate a programelor de instruire derulate de ODIMM nu sunt focusate pe o anumită categorie de antreprenori. De exemplu, în cadrul programului "Evidența Contabilă în Partida Simplă", au avut posibilitate să participe antreprenori de toate vârstele din mai multe regiuni ale Moldovei (Șoldănești, Hîncești, Dubăsari, Căușeni, Cimișlia și Ciadîr-Lunga)¹⁰.

În cadrul activității sale, ODIMM interacționează activ și cu întreprinderile ce operează de ceva timp pe piața locală. Potrivit afirmațiilor reprezentanților ODIMM, agenții economici nu sunt interesați să angajeze tineri, deoarece programul universitar nu este în stare să asigure un nivel satisfăcător de competență în domeniu. În esență, opinia ODIMM coincide cu cea a reprezentanților mediului de afaceri ce au fost intervievați în cadrul studiului.

4.5 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN ASIGURAREA POPULAȚIEI CU MEDICAMENTE ESENȚIALE

Ca și în cazul monitorizării datoriei externe, e de menționat că doar câteva companii dintre cele interievate au finanțat o anumită campanie ce viza atingerea obiectivului specific – asigurarea populației cu medicamente esențiale. Proiectul a fost organizat de AmCham în iunie-septembrie 2010. În cadrul unei acțiuni caritabile intitulată "Viață fără leucemie" mai mulți membri AmCham au donat sume de 500 sau 1000 USD, ce au fost ulterior transferate Spitalului Oncologic. De asemenea, a fost organizată o loterie cu ocazia Zilei Independenței a SUA, iar toate mijloacele bănești obținute după vânzarea biletelor au fost transferate Spitalului Oncologic și au fost utilizate pentru achiziția medicamentelor necesare copiilor bolnavi de leucemie¹¹.

E de menționat că impactul AmCham și al membrilor săi în contextul țintei nr. 5 nu se limitează la proiecte filantropice ocazionale. Astfel, în anul 2011 în cadrul AmCham a fost organizat Comitetul Sănătății în care au intrat 4 companii farmaceutice prezente pe piața locală: GlaxoSmithKline; Bayer Healthcare; Abbott Moldova; Novartis Pharma Moldova. Comitetul urmărește un șir de obiective, printre care sunt incluse: promovarea transparenței în rândurile companiilor farmaceutice prezente pe piața locală; promovarea siguranței medicamentelor; monitorizarea pieței de medicamente; încurajarea schimbului de informații între membrii comitetului; stabilirea unui dialog cu autoritățile în scopul identificării problemelor acute și neajunsurilor legislative ce vizează reglementarea și certificarea medicamentelor de pe piață, codul vamal, drepturile de proprietate intelectuală.

O cooperare eficientă a companiilor farmaceutice și mai ales conlucrarea acestora cu autoritățile oficiale va asigura o transparență ridicată pe piața farmaceutică. Un cadru normativ clar ce protejează interesele jucătorilor ar trebui să încurajeze intrarea pe piața locală a noilor companii farmaceutice. O concurență mai aprigă și o diversitate mai vastă de preparate va facilita accesul la medicamente esențiale și astfel va contribui la atingerea țintei nr. 5.

¹⁰ Pentru mai multe detalii www.odimm.md/ro/proiecte_imm/default.htm#1

¹¹ www.amcham.md/?go=news&n=69



Concomitent, în cadrul studiului efectuat, a fost contactată inclusiv Agenția Medicamentului (AM) – instituție de stat ce se subordonează direct Ministerului Sănătății. Printre responsabilitățile de bază ale AM putem enumera reformarea sistemului farmaceutic, controlul pieței de medicamente, monitorizarea și coordonarea procesului de aprovizionare cu medicamente și asistență farmaceutică la nivel național. În cadrul interviului reprezentanții Agenției au menționat că mediul de afaceri se implică activ în formularea politicilor și regulamentelor ce vizează piața farmaceutică. Regulat, reprezentanții companiilor farmaceutice și cei ai Agenției se întâlnesc în cadrul meselor rotunde pentru a discuta eventuale modificări legislative.

Reprezentanții AM susțin că agenții economici ce activează pe piața farmaceutică din Moldova sunt foarte receptivi la inițiative de promovare a medicamentelor și la ajustarea cadrului normativ ce reglementează acest domeniu.

În cadrul studiului au fost contactați și reprezentanții Organizației Națiunilor Unite (ONU). Reprezentanții ONU sunt de părerea că politica derulată de Guvern în domeniu este neadecvată. Potrivit afirmațiilor ONU, reglementarea achizițiilor publice îi împiedică pe ofertanții internaționali să participe la licitații derulate în acest sens. Cu alte cuvinte, banii alocați din diferite surse pentru derularea proiectelor de asigurare cu medicamente esențiale sunt, de cele mai multe ori, cheltuiți inefficient.

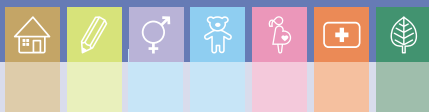
4.6 ROLUL SECTORULUI PRIVAT ÎN EDIFICAREA SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

Este greu de subestimat rolul sectorului privat în contextul edificării societății informaționale. Datele statistice prezentate în Capitolul 2 demonstrează că efortul depus până în prezent a generat rezultate încurajatoare. Creșterea numărului de abonați la telefonie mobilă, fixă și Internet este unul din puținii indicatori ce, cu siguranță, vor fi depășiți până în 2015.

Specificul Țintelor 4 și 6, contribuția pe care o are sectorul privat, se referă la coincidența obiectivelor urmărite. Mai exact, maximizarea profitului pentru companiile ce prestează servicii de telecomunicații poate fi obținut doar prin atragerea unui număr maxim de clienți. Cu alte cuvinte, compania nu este obligată să deruleze activități auxiliare pentru atingerea obiectivului în cauză.

Concurența rigidă pe care o urmărim pe piața serviciilor de telefonie mobilă și piața serviciilor de Internet este un alt aspect ce contribuie la atingerea țintei. Noi pachete de servicii, noi oferte, noi operatori creează un mediu mai competitiv și astfel, contribuie la scăderea prețurilor pe piața respectivă. Prețurile accesibile le permite tot mai multor persoane să se aboneze la serviciile de telefonie mobilă și Internet. În acest context cunoașterea țintei nr. 6 nu este atât de importantă ca în cazul altor ținte, deoarece evoluțiile pozitive vor fi înregistrate în continuare, indiferent de gradul de informare a operatorilor cu privire la **ODM 8**.

E de remarcat faptul că toți operatorii s-au implicat în activități ce contribuie la edificarea societății informaționale în Moldova, fără să urmărească un profit imediat. În acest sens, compania ce ocupă locul 2 după volumul de vânzări pe piața serviciilor de Internet – StarNet – a contribuit activ la fa-



cilitarea accesului la internet în locuri publice. Mai multe detalii cu privire la activitatea StarNet în contextul țintelor nr. 6 pot fi găsite în Boxa 3.

BOXA 3.

Activitatea companiei StarNet în contextul țintei nr. 4 – Reducerea ratei șomajului în rândul tinerilor) și țintei 6 – Edificarea societății informaționale).¹²

Compania StarNet a derulat un șir de campanii în cadrul cărora a reușit cu succes să contribuie la atingerea mai multor ținte ODM 8. Disponibilitatea StarNet de a coopera cu reprezentanții societății civile și rezultatele obținute în cadrul acestor parteneriate i-au permis companiei StarNet să exercite un impact considerabil atât în contextul edificării societății informaționale, cât și în contextul consolidării sistemului educațional și pregătirii tinerilor specialiști.

Unul dintre cele mai ambițioase proiecte ale companiei ce vizează ținta nr. 6 este intitulat „WiFi pentru Chișinău”. În Mai 2009, StarNet a stabilit 6 zone WiFi în Chisinau, ulterior acest proiect a fost extins pe teritoriul mai multor orașe din Moldova. Astfel, în august 2011, StarNet a instalat Internet wireless în parcurile orașului Soroca. În luna mai a anului curent o acțiune similară a fost organizată tot de către StarNet în orașele Hincești și Singerei. În Fălești, zona acoperită cu Internet wireless, a cuprins parcul central, Primăria orașului, Oficiul Stării Civile, școala muzicală și Oficiul Cadastral Teritorial¹³. Reprezentanții companiei planifică să instaureze zone WiFi gratuit în toate orașele Moldovei. Activitățile sunt organizate în strânsă cooperare cu primăriile orașelor și sunt derulate în susținerea strategiei de dezvoltare națională¹⁴.

Proiectele planificate de conducerea Companiei și extinderea rețelei de acoperire deschid din ce în ce mai multe oportunități de angajare pentru tinerii specialiști. Politica de angajare StarNet este transparentă și le permite studenților de la specialitățile de Tehnologii Informaționale și Comunicații să obțină o descriere detaliată a tuturor posturilor vacante din companie și să completeze formularele de angajare. Mai mult decât atât, în anumite zile tinerii au posibilitatea să discute cu specialiștii StarNet despre oportunitățile lor de creștere profesională în domeniul TIC; așteptările față de viitorii angajați și calitățile pe care trebuie să le posedă candidatul ideal. O campanie vastă de angajare a fost derulată relativ recent – în Noiembrie 2011¹⁵.

Începând cu anul 2010 StarNet a jucat un rol deosebit în consolidarea Rețelei Naționale Științifico-educaționale din Republica Moldova (RENAM)¹⁶. Astfel, în cadrul unui proiect finanțat de Consiliul Științific NATO, Comisia Europeană și cu suportul tehnic și financiar al StarNet a fost stabilit canalul optic (Fiber Link) între România și Republica Moldova. Rețeaua a permis facilitarea accesului comunității științifico-educaționale din Republica Moldova la sistemul informațional European. În așa mod a fost perfecționată infrastructura de comunicații optice pentru e-știință și e-educație din Moldova¹⁷.

12 Informațiile prezentate în Boxa 3 au fost oferite de către reprezentanții companiei StarNet.

13 www.liceu.md/content/internet-gratuit-de-la-%E2%80%99Cstarnet%E2%80%99D-%C3%AEn-parcurile-sorocii/6273

14 Lege pentru aprobarea Strategiei Naționale de dezvoltare 2008-2011 nr. 295-XVI din 21.12.2007

15 v.starnet.md/news/?nid=62f8457c69a3107bda7c3dd2941a532d

16 Mai multe informații cu privire la obiectivele specifice a RENAM pot fi găsite la www.renam.md/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=8

17 v.starnet.md/news/?nid=a83ce6c66e5142c0b5b695622bda362c



StarNet nu a fost unica companie care a derulat proiecte la subiecte integrate/complexe. În 2007 "Business Intelligent Services" SRL a pregătit un raport cu privire la "Dezvoltarea și Asimilarea Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor în cadrul instituțiilor de învățământ". Au fost vizate deodată două ținte **ODM 8**: ținta nr. 4 a fost abordată indirect, deoarece un sistem de învățământ performant le deschide absolvenților mai multe oportunități de angajare, în timp ce facilitarea accesului la tehnologiile informaționale contribuie direct la edificarea societății informaționale. Acest exemplu particular sugerează faptul că o companie de consultanță, ce operează în sectorul privat, la fel poate prelua poziția de "observator" și "evaluator", care în mod tradițional este asociată cu SC.

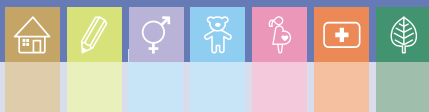
Moldtelecom, lider pe piața serviciilor de Internet, a derulat mai multe proiecte în acest sens. În anul 2007 compania Moldtelecom s-a angajat să conecteze la Internet instituțiile școlare din Moldova. Până în prezent, mai mult de 1 600 de instituții de învățământ din țară beneficiază de servicii Internet furnizate de Moldtelecom în cadrul acestui Program.

Deși companiile Sun Communication, Moldcell și Orange nu sunt la fel de active ca și liderii pieții date, opțiunile oferite de aceste companii diversifică ofertele disponibile consumatorilor și susțin o competiție sănătoasă între prestatorii serviciilor de Internet. Totuși, dacă ar fi să ne reorientăm spre a doua componentă a ținte nr. 6, rolul Orange sau Moldcell se schimbă radical, acestea deținând în prezent 97% din piața telefoniei mobile. Concurența acerbă ce se derulează între acești doi operatori de telefonie mobilă a favorizat consumatorul și ritmurile de creștere a numărului de abonați. Deși nici una din aceste două companii nu a fost dispusă să ne acorde un scurt interviu sau să completeze chestionarul prezentat, impactul acestora rămâne incontestabil și consistent, independent de gradul lor de informare cu privire la țintele **ODM 8**.

Pe fonul succeselor înregistrate de operatorii telefoniei mobile sau ca rezultat al acestor succese, ratele curente de creștere a numărului de abonați la telefonie fixă nu vor asigura atingerea ținte propuse pentru 2015. Deși alternativa telefoniei mobile are un impact considerabil asupra ratei de creștere a numărului de abonați la telefonie fixă, aceasta nu e nici pe departe unica explicație. Moldtelecom continuă să dețină monopolul pe acest segment de piață a telecomunicațiilor și până în toamna anului 2011 compania va avea dreptul să promoveze această politică.

Proгноzele pentru următorii ani sunt totuși mai optimiste, deoarece Agenția Națională pentru Reglementare în comunicații Electronice și Tehnologii Informaționale a Republicii Moldova (ANRCE-TI) a dat undă verde concurenței în domeniul comunicațiilor electronice, acum fiind vizate piețele de linii închiriate. Astfel, Moldtelecom a fost desemnat ca operator cu putere semnificativă pe piață: 6 segmente terminale de linii închiriate și 8 segmente de trunchi de linii închiriate. Se așteaptă ca până la sfârșitul anului curent noi operatori de telefonie fixă să intre pe piața locală. O gamă largă de oferte și existența unei anumite competiții pe această piață va contribui la scăderea prețurilor și la creșterea mai dinamică a numărului de abonați.

Ținând cont de faptul că numărul de abonați la telefonie fixă variază în funcție de prețul serviciului și ofertele ce pot substitui acest tip de serviciu, este greu de identificat anumite acțiuni specifice, derulate de Moldtelecom, ce pot avea un impact semnificativ asupra datelor statistice vizate de **ODM 8**.



CAPITOLUL 5.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

5.1 RECOMANDĂRI PENTRU GUVERN

Așa cum am menționat și în capitolele anterioare, implicarea mai activă a mediului de afaceri și a SC în contextul **ODM 8** este deseori periclitată de formularea complexă a țințelor specifice. Interviturile derulate au demonstrat că reprezentanții SC și mai cu seamă cei ai sectorului privat nu înțeleg ce presupune o țință sau alta. Cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este primul obiectiv care urmărește ”dezvoltarea în continuare a unui sistem comercial și financiar transparent, previzibil și non-discriminatoriu, bazat pe reguli, prin promovarea exporturilor și atragerea investițiilor”. Totalitatea aspectelor ce pot fi încadrate în această țință¹ îi împiedică într-un anumit sens pe actori să se focalizeze pe un aspect concret. Drept rezultat, această țință cuprinde – calitatea cadrului legislativ ce reglementează activitatea de antreprenor; mediul general de afaceri; climatul investițional; gradul de corupție etc.. Cu alte cuvinte țința nr. 1 vizează totul în general și nimic în particular.

Trebuie să recunoaștem că Guvernul a avut câteva tentative de a detalia Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și țințele concrete propuse în cazul Moldovei. Hotărârea de Guvern nr. 288 ce cuprinde toate Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului își desfășoară țințele concrete și unitățile de măsură ce trebuie utilizate în cuantificarea succesului. Totodată, rolul concret al fiecărei categorii de actori rămâne neclarificat.

O altă tentativă de a reinvoca țințele **ODM 8** a fost implementarea acestora în Strategia 2020. O privire mai atentă asupra strategiei dezvăluie o similitudine surprinzătoare dintre obiectivele cheie selectate de către Guvern drept prioritare și țințele **ODM 8**. Aici poate fi regăsită și problema calității drumurilor, facilitarea accesului la mijloace financiare, consolidarea sistemului de învățământ și a cadrului legislativ ce reglementează activitatea de întreprinzător. Mai mult decât atât, strategia vizează tangențial și accesul la medicamente, în contextul consolidării sistemului medical și serviciilor de sănătate prestate populației.

Deși promovarea ideilor **ODM 8** în contextul strategiilor naționale este o idee plauzibilă, Guvernul ar trebui să preia o abordare mai complexă în vederea implicării diferitor categorii de actori la atingerea țințelor propuse. În acest sens se recomandă:

Încurajarea unei cooperări mai strânse între instituțiile de stat² ce au o afiliere cu țințele **ODM 8** și reprezentanții sectorului privat. În cazul primelor două țințe ”terenul” de cooperare este relativ ușor de pregătit. Aceste obiective înglobează probleme de importanță primordială pentru agenții economici, prin urmare, reprezentanții mediului de afaceri vor fi receptivi la inițiativele promovate de Guvern în vederea stabilirii unui dialog. În cazul celorlalte țințe, Guvernul trebuie să găsească modalități de cointerensare a agenților economici, deoarece aceste obiective au o legătură indirectă cu activitatea lor de bază. Mesele rotunde și consultările cu reprezentanții sectorului privat (aici ne referim atât la investitorii interesați, cât și la companiile prezente pe piața locală) ar fi necesar să fie derulate în

¹ Mai multe detalii cu privire la parametrii economici ce se încadrează în această țință pot fi găsite în sub-capitol

² Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Finanțelor, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Medicamentelor, Ministerul Sănătății, Ministerul Transporturilor, Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informaționale.



regim echitabil, iar sugestiile prezentate trebuie luate în calcul la formularea politicilor și nu doar contabilizate;

- ◆ re-formularea Țintelor **ODM 8**, în special pentru reprezentanții mediului de afaceri. Specificarea contribuțiilor anticipate din partea agenților economici. O atenție deosebită în acest sens trebuie acordată Țintelor 3, 4 și 5 deoarece companiile nu sunt foarte interesate să depună efort în acest sens;
- ◆ stabilirea unui grafic de conlucrare cu reprezentanții societății civile și organizațiile finanțatoare. Deciziile strategice ce vizează **ODM 8** trebuie să fie stabilite în cadrul unor reuniuni a acestor trei categorii de actori. Astfel, fiecare categorie ar fi informată cu privire la poziția celorlalte, iar organizațiile internaționale ar avea o mai bună înțelegere a necesităților de finanțare și a provocărilor existente;
- ◆ participarea activă a reprezentanților Guvernului la lansarea studiilor și campaniilor de sensibilizare derulate de ONG-uri. O implicare mai activă în activitățile organizate de SC le va permite autorităților să abordeze problemele Țintelor **ODM 8** (și nu numai) dintr-o perspectivă nouă. Mai mult decât atât, SC poate demasca sau anticipa unele probleme ce nu pot fi identificate de către actorii nemijlocit implicați în evenimente.

5.2 RECOMANDĂRI PENTRU SOCIETATEA CIVILĂ

Studiul derulat demonstrează că SC contribuie activ la atingerea unor Ținte **ODM 8** și este total absentă în contextul altor Ținte. De exemplu, în cadrul interviului practic toți reprezentanții SC au avut de raportat 2-3 proiecte ce contribuie la Ținta nr.1 și totodată nu a fost identificat nici un proiect ce s-ar încadra în Ținta nr. 5. Deși această implicare neomogenă este firească, există posibilități de a eficientiza activitatea derulată de SC în contextul **ODM 8**.

Studiul demonstrează că SC nu are o legătură foarte bine pusă la punct cu reprezentanții sectorului privat. Cu alte cuvinte SC nu apelează foarte des la susținerea companiilor în vederea derulării anumitor proiecte în cadrul **ODM 8**. Totodată, SC are așteptări financiare foarte mari din partea organizațiilor internaționale. O mică excepție în acest sens îl constituie organizațiile SC care sunt preocupate de problemele tinerilor – practic toți reprezentanții SC cu acest profil³ au stabilit un parteneriat viabil cu mediul de afaceri.

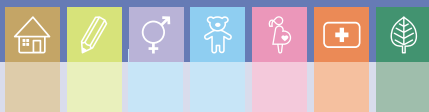
Evident, inițiativa de a stabili un parteneriat între un reprezentant al SC și mediul de afaceri trebuie să survină de la primul. Și aceasta datorită faptului că reprezentanții sectorului privat sunt prea ocupați cu problemele cotidiene și nu dispun de timp liber pentru a căuta un partener social sau un beneficiar de fonduri în rândurile ONG-urilor sau a organizațiilor obștești.

În acest sens, se recomandă ca SC:

- ◆ să preia inițiativa de cooperare cu reprezentanții sectorului privat în mâinile lor. Mai exact, ONG-urile sunt încurajate să solicite asistența companiilor în vederea derulării programelor **ODM 8**. Aici ne referim nu doar la asistența financiară, dar și la contribuții materiale, know-how, acordare de spații etc;
- ◆ să coopereze cu organizațiile guvernamentale la stabilirea Țintelor intermediare și totodată să asiste Guvernul la detalierea Țintelor specifice. În mod particular, ONG-urile ce se ocupă nemijlocit cu studii analitice trebuie să asiste la implementarea Țintelor specifice prin detalierea rolului atribuit sectorului privat în contextul **ODM 8**;

³ Intervistați în cadrul studiului





- ♦ să se implice mai activ în contextul țintei nr. 5 prin sensibilizarea opiniei publice, derularea de proiecte în aceste sens, stabilirea legăturilor cu companiile farmaceutice prezente pe piața locală;
- ♦ să demascheze provocările din sectorul comunicațiilor și să transmită mesajul relevant autorităților oficiale împuternicite să ia decizii în acest sens. Astfel să creeze o punte de comunicare dintre guvern și companiile de telecomunicații.

5.3 RECOMANDĂRI PENTRU MEDIUL DE AFACERI

Este foarte complicat de oferit recomandări în adresa agenților economici în contextul **ODM 8**. Dificultatea reiese din caracterul contribuției anticipate de Guvern și obiectivul de bază urmărit de sectorul privat – obținerea de profit. În timp ce unele obiective trezesc un interes sporit și ilustrează problemele cu care se confruntă antreprenorii în activitatea lor de zi cu zi, alte obiective sunt de cele mai multe ori neglijate, deoarece implică un grad de responsabilitate socială sporit și presupun cheltuieli adiționale. În aceste condiții, recomandările ce ar putea fi luate în calcul de către mediul de afaceri sunt cele ce i-ar ajuta să-și atingă obiectivele centrale.

Calitatea infrastructurii transporturilor, procedurile vamale de export și import a mărfurilor precum și calitatea sistemului comercial și financiar sunt domenii ce trezesc un interes deosebit din partea tuturor antreprenorilor. Până nu demult instrumentele de influență utilizate de sectorul privat erau destul de primitive. În ultimii câțiva ani tot mai multe companii au aderat la asociațiile de business. Membrii asociațiilor au reușit să-și amplifice și să-și organizeze impactul asupra politicilor economice și fiscale promovate de guvern. Totuși, majoritatea covârșitoare a membrilor sunt întreprinderi mari și mijlocii.

De multe ori interesele antreprenorilor mici diferă substanțial de cele ale companiilor impunătoare. Cu regret, acestea nu au reușit să-și organizeze efortul la fel de bine ca și companiile mai mari. De aici derivă necesitatea de a lansa asociații de business pentru companii mai mici în funcție de domeniul activității derulate.

Cu toate că numărul companiilor interesate direct în atingerea țintei nr. 5 este relativ mic și aici pot fi identificați unii stimulenți ce-i vor motiva pe agenții economici să contribuie la atingerea obiectivului. Spre exemplu, companiile farmaceutice ar putea obține unele beneficii pe termen lung în cazul în care cooperează mai strâns cu Agenția de Medicamente, în vederea stabilirii unei politici de preț ce ia în calcul nu doar profitul imediat, dar și interesele consumatorului.

Reieșind din considerentele prezentate mai sus, le recomandăm:

- ♦ companiilor mici, să coopereze mai strâns între ele în vederea promovării intereselor lor și formulării problemelor cu care se confruntă în contextul primelor două ținte. Lansarea unor asociații de antreprenori le va permite reprezentanților acestei categorii să negocieze eficient cu instituțiile guvernamentale politica fiscală, procedurile vamale de import/export, accesul la resurse financiare, procedurile administrative ce vizează activitatea de antreprenor etc.;
- ♦ companiilor medii și mari, să se implice mai activ în activități ce vizează atingerea țăintelor „de perspectivă”. Spre exemplu, sugerăm lansarea unor acțiuni concrete de asigurare cu medicamente a unor categorii marginalizate de populație; derularea activităților de instruire a tinerilor sau finanțarea programelor pentru tineri; dezvoltarea parteneriatelor public-private cu instituțiile de învățământ în vederea creării și dezvoltării programelor coordonate atât de instruire a tinerilor specialiști, cât și de implicare a acestora în anumite



- activități practice pe parcursul întregii perioade de studii, ce ar permite tinerilor să se încadreze în câmpul muncii nemijlocit în perioada efectuării studiilor, iar la absolvire să fie efectuată o evaluare a competențelor profesionale ale acestora, obținute inclusiv în cadrul activității practice desfășurate în cadrul companiei respective pe parcursul întregii perioade de studii și în final, decizia de angajare „full-time” a tinerilor respectivi în calitate de angajați să revină companiei corespunzătoare. Aceste activități pot fi încadrate în politica de responsabilitate socială promovată de către companie. Pe termen lung, asemenea programe ar putea să sporească autoritatea companiei, capacitatea ei de lobby și totodată ele sunt capabile să stabilească o relație „pozitivă” cu reprezentanții Guvernului;
- ◆ companiilor farmaceutice li se recomandă să coopereze mai strâns cu Agenția Medicamentelor, Ministerul Sănătății, precum și cu reprezentanții societății civile ce pot prelua rolul de intermediar în campaniile filantropice derulate de companie. Distribuirea gratuită sau la preț preferențial a medicamentelor esențiale poate fortifica poziția companiei pe piață și contribui la reputația acesteia. Pe termen lung aceste aspecte ar putea să se materializeze în profituri mai mari.
 - ◆ companiilor ce activează în sectorul de telecomunicații li se recomandă să deruleze și să încurajeze proiecte ce vizează implementarea practică a tehnologiilor informaționale în diferite domenii ale economiei naționale. Astfel, tehnologiile informaționale vor avea un impact pozitiv asupra gradului de competitivitate a țării și nu se vor rezuma doar la numărul de abonați pentru diferite tipuri de servicii. De exemplu, o cooperare mai activă cu reprezentanții sectorului financiar-bancar ar putea să deschidă un spectru larg de oportunități în acest sens.

5.4 RECOMANDĂRI PENTRU INSTITUȚII INTERNAȚIONALE (FINANȚATORI)

Practic toți reprezentanții SC care au fost intervievați au menționat insuficiența de fonduri alocate de către organizațiile internaționale pentru programe ce se înscriu în **ODM 8**. O altă problemă menționată relativ frecvent este caracterul secvențial al proiectelor. De exemplu, reprezentanții ONG-urilor sunt de părerea că programele desfășurate în anumite cazuri nu pot avea o continuitate și anume acesta este motivul impactului redus pe care îl au acestea, OSC-urile nefiind deseori în capacitatea de a obține noi surse de finanțare pentru asigurarea continuității urmărite.

Un alt aspect important ce a fost menționat și în subcapitolul 5.1 (Recomandări pentru Guvern) este gradul de cooperare cu instituțiile guvernamentale. O comunicare clară dintre aceste două categorii de actori poate facilita implicarea programelor la nivel de SC. Stabilirea unor scopuri clare ce reflectă atât opinia finanțatorilor, cât și cea a instituțiilor guvernamentale este deosebit de importantă – mai ales în contextul țintelor cu profil economic.

În acest context le recomandăm organizațiilor internaționale:

- ◆ să mențină o politică consistentă de finanțare a proiectelor în domeniul **ODM 8**, ce permite nu doar atingerea țintelor specifice, dar și monitorizarea continuă a rezultatelor obținute;
- ◆ să stabilească un dialog constructiv cu autoritățile, ce ar permite formularea obiectivelor intermediare clare atât pentru reprezentanții SC, cât și pentru reprezentanții mediului de afaceri;
- ◆ să organizeze și să continue practica de organizare a întrunirilor consultative cu sectorul privat și SC prealabil lansării anumitor programe de finanțare sau altor intervenții.





SURSE BIBLIOGRAFICE

1. "Datoria externă a Republicii Moldova" – Raport publicat de Banca Națională a Moldovei la 29 Martie, 2012
2. "Euromonitor", Publicație periodică, Expert-Grup, Chișinău, Ianuarie, 2012.
3. "Investigarea transparenței și eficienței economice a utilizării Fondului Rutier al Republicii Moldova", Expert-Grup, Chișinău, 2010.
4. "Joint IMF/World Bank Debt Sustainability Analysis Under the Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries" Approved by Juha Kähkönen and Christian Mumssen (IMF) and Jeffrey D. Lewis and Yvonne M. Tsikata (IDA) June 28, 2011.
5. "Millennium Development Goal 8 – The Global Partnership for Development: Time to Deliver", MDG Gap Task Force Report 2011, United Nations
6. Moldova", Expert-Grup, Chisinau, 2010.
7. Raportul Guvernului cu privire la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: „Noi provocări – noi sarcini”.
8. "Strategia Națională de dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020”.
9. "The Second Millennium Development Goals Report" September, 2010.
10. Legea pentru aprobarea Strategiei Naționale de dezvoltare 2008-2011 nr. 295-XVI din 21.12.2007.
11. Hotărârea de Guvern Nr. 525 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente din 22 Iunie 2010.
12. www.bci.md/projects/imbunatatirea-capacitatilor.html
13. www.bci.md/projects/ameliorarea-competitivitatii.html
14. www.bci.md/projects/local-economic-partnerships.html
15. ifcp.md/f?p=2&l=ROM
16. www.odimm.md/ro/proiecte_imm/default.htm#1
17. www.amcham.md/?go=news&n=69
18. www.amcham.md/index.php?go=aboutus&sub=history
19. www.amcham.md/docs/AnnualReport2011.pdf
20. www.amcham.md/index.php?go=committees&sub=mec
21. www.customs.gov.md/index.php?id=2087
22. www.fia.md/index.php?Itemid=29
23. www.moldcell.md/rom/private/node/15082
24. www.ase.md/carteia/index.php?page=incubator
25. www.liceu.md/content/internet-gratuit-de-la-%E2%80%9Cstarnet%E2%80%9D-%C3%AEn-parcurile-sorocii/6273
26. v.starnet.md/news/?nid=62f8457c69a3107bda7c3dd2941a532d
27. www.renam.md/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=8
28. v.starnet.md/news/?nid=a83ce6c66e5142c0b5b695622bda362c
29. www.moldtelecom.md/news/398
30. www.itcmedia.info/comunicatii/moldtelecom-isi-pierde-monopolul/



ANEXE

Reprezentanții Societății Civile ce au o contribuție în contextul ODM 8	Informații obținute în cadrul:	Activități derulate (nr. țintei relevante ¹):
Centrul Analitic Independent "Expert-Grup"	Interviului aprofundat	1, 2, 3, 4, 6
Business Consulting Institute	Interviului aprofundat	1, 2, 4
Institutul Pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale "Viitorul"	Interviului aprofundat	1, 3, 4, 6
Consiliul Național al Tineretului din Moldova	Interviului aprofundat	4, 6
Incubatorul de Afaceri	Interviului aprofundat	4, 6
Asociația Motivația	Chestionarului ODM 8	4, 5
Y-Peer Moldova	Chestionarului ODM 8	4, 5
AISEC	Chestionarului ODM 8	4
Fundația Filantropică Medico-Socială "Angelus Moldova"	Chestionarului ODM 8	5
Junior Chamber International	Chestionarului ODM 8	1, 4
FHI 360	Chestionarului ODM 8	1, 4
Asociația Avicultorilor din Moldova	Analizei activităților derulate	1, 2
Agentia pentru Dezvoltare Regională "Habitat"	Analizei activităților derulate	1
Asociația Obștească „Artena”	Analizei activităților derulate	1
Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”	Analizei activităților derulate	2
Institutul de Formare a Capacităților Profesionale	Analizei activităților derulate	4
Reprezentanții Sectorului Privat ce au o contribuție în contextul ODM 8	Informații obținute în cadrul:	Activități derulate (nr. țintei relevante):
Camera de Comerț Americană	Interviului aprofundat	1, 2, 4, 6
PricewaterhouseCoopers Audit SRL	Chestionarului ODM 8	1, 2, 4
Clinica de Medicină Estetică Sancos SRL	Chestionarului ODM 8	5
ÎCS Bemol Retail SRL	Chestionarului ODM 8	1
Întreprinderea mixtă "Becor" SRL	Chestionarului ODM 8	5
SA Gas Natural Fenosa	Chestionarului ODM 8	1
Medpark	Chestionarului ODM 8	5
Aegis Grup SRL	Chestionarului ODM 8	4
SC "StarNet" SRL	Chestionarului ODM 8	4, 6
Compania Investițională Interpares Prim SA	Chestionarului ODM 8	1
"EclosService" SRL	Chestionarului ODM 8	4
B.C. "Moldova-Agroindbank" SA	Chestionarului ODM 8	1, 2
Asociația Investitorilor Străini din Moldova	Analizei activităților derulate	1, 2, 4
Orange	Analizei activităților derulate	1, 4, 6
Moldcell	Analizei activităților derulate	1, 4, 6
Moldtelecom	Analizei activităților derulate	4, 6
GlaxoSmithKline	Analizei activităților derulate	5
Bayer Healthcare	Analizei activităților derulate	5
Abbott Moldova	Analizei activităților derulate	5
Novartis Pharma	Analizei activităților derulate	5
Instituțiile Guvernamentale ce au o contribuție în contextul ODM 8	Informații obținute în cadrul:	Activități derulate (nr. țintei relevante):
Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Interviului aprofundat	1, 4
Camera de Comerț și Industrie a RM	Chestionarului ODM 8	1, 4
Comisia Națională a Pieții Financiare	Chestionarului ODM 8	1
Ministerul Economiei și Comerțului	Chestionarului ODM 8	1
Ministerul Transporturilor și Dezvoltării Regionale	Chestionarului ODM 8	1
Agentia Medicamentului	Chestionarului ODM 8	5
Ministerul Sănătății	Analizei activităților derulate	5
Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiilor Informaționale	Analizei activităților derulate	6
Organizațiile internaționale (Finanțatoare) ce au o contribuție în contextul ODM 8	Informații obținute în cadrul:	Activități derulate (nr. țintei relevante):
Agentia de Cooperare Internațională a Germaniei	Chestionarului ODM 8	1
	Chestionarului ODM 8	1, 4, 5, 6
PNUD Moldova	Chestionarului ODM 8	1, 2, 3, 4, 5, 6
Fondul Monetar Internațional	Analizei activităților derulate	1

